

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster tillsammans med 4 följdmotioner med 42 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 63 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013.

I propositionen redovisar regeringen sin samlade strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Strategin har betydelse inte bara för flera av de svenska miljökvalitetsmålen och generationsmålet utan också för de internationella mål som kallas Aichimålen, dvs. målen i den strategiska plan för biologisk mångfald 2011–2020 som har antagits inom konventionen om biologisk mångfald, samt för målen i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Strategin består av de etappmål för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och hållbar markanvändning som regeringen har beslutat samt insatser som bidrar till att nå miljökvalitetsmålen, generationsmålet, Aichimålen och EU-målen. De miljökvalitetsmål som berörs är framför allt Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv.

I propositionen föreslår regeringen en ändring i miljöbalken som klargör förutsättningarna för att få dispens från det generella biotopskyddet när dispensen avser en åtgärd som underlättar för jordbruket men som inte äventyrar biotopskyddets syften. Vidare föreslår regeringen ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) i syfte dels att underlätta för försöksverksamheter och för åtgärder som vidtas för att bevara och utveckla natur- eller kulturmiljövärden, dels att ge tillsynsmyndigheten ökade möjligheter att ingripa med förelägganden och förbud mot den som inte följer lagens krav. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2014.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionsyrkandena. I betänkandet finns 37 reservationer (S, MP, SD, V) och tre särskilda yttranden (S, MP, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	10
Utskottets överväganden.....	12
Ett rikt odlingslandskap.....	12
Miljöhänsyn i skogsbruket.....	16
Miljömålen.....	20
Ekosystemtjänster.....	27
Skyddade områden.....	30
Hav och vattendrag.....	37
Skydd av arter.....	40
Allemansrätten.....	46
Terrängkörning m.m.....	49
Motioner som bereds förenklat.....	52
Reservationer.....	53
1. Ändring i miljöbalken, punkt 1 (MP, V).....	53
2. Biotopskyddet, punkt 2 (S).....	53
3. Ett rikt odlingslandskap, punkt 4 (S).....	54
4. Landsbygdsprogrammet, punkt 5 (V).....	54
5. Betesmarker och lantraser, punkt 6 (SD).....	55
6. Översyn av skogsvårdslagstiftningen, punkt 7 (MP, V).....	56
7. Sanktioner i skogsvårdsförordningen, punkt 8 (S, V).....	57
8. Utvecklingen för skogsbrukets miljöhänsyn, punkt 9 (S).....	57
9. Utvecklingen för skogsbrukets miljöhänsyn, punkt 9 (MP).....	58
10. Miljömålen, punkt 10 (S, MP, V).....	59
11. Etappmål för skydd av områden, punkt 11 (V).....	60
12. Skydd av skog m.m., punkt 12 (S).....	61
13. Skydd av skog m.m., punkt 12 (MP, V).....	61
14. Ökade frivilliga avsättningar, punkt 13 (V).....	62
15. Kvaliteten på frivilliga avsättningar, punkt 14 (S, MP, V).....	63
16. Skogliga värde kärnor, punkt 15 (MP, V).....	63
17. Invasiva främmande arter, punkt 16 (S, MP, V).....	64
18. Ekosystemtjänster, punkt 17 (MP).....	64
19. Ekosystemtjänster, punkt 17 (V).....	65
20. Hållbarhetsindikatorer, punkt 18 (S, MP, V).....	66
21. Skyddade områden, punkt 19 (SD).....	66
22. Marina skyddade områden, punkt 20 (MP).....	67
23. Skyddsbestämmelser i marina områden, punkt 21 (MP, V).....	67
24. Biologisk mångfald i rinnande vatten, punkt 22 (S, MP, V).....	68
25. Hav och vattendrag, punkt 23 (SD).....	69
26. Hotade och utrotade arter, punkt 24 (MP).....	69
27. Förstärkning av Svenska artprojektet, punkt 25 (S, MP, V).....	70
28. Finansiering av Svenska artprojektet m.m., punkt 26 (MP, V).....	71
29. Skyddade arter, punkt 27 (SD).....	71
30. EU:s naturvårdsdirektiv, punkt 28 (S).....	72

31. EU:s naturvårdsdirektiv, punkt 28 (SD)	73
32. Allemansrätten, punkt 29 (S).....	73
33. Allemansrätten, punkt 29 (SD).....	74
34. Terrängkörning, punkt 30 (S).....	75
35. Brott mot terrängkörningslagen, punkt 31 (S, MP, V)	76
36. Rättsliga frågor, punkt 32 (S)	76
37. Rättsliga frågor, punkt 32 (V)	77
Särskilda yttranden	78
1. Motionser som bereds förenklat, punkt 33 (S)	78
2. Motionser som bereds förenklat, punkt 33 (MP).....	78
3. Motionser som bereds förenklat, punkt 33 (V)	78
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	79
Propositionen	79
Följdmotionerna.....	79
Motionser från allmänna motionstiden 2013/14	82
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	90

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring i miljöbalken**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:141 punkt 1 och avslår motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och
2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 11.

Reservation 1 (MP, V)

2. **Biotopskyddet**

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:MJ307 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C) och
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 59.

Reservation 2 (S)

3. **Lagförslagen i övrigt**

Riksdagen antar regeringens förslag till
a) lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
b) lag om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096).
Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:141 punkterna 2 och 3.

4. **Ett rikt odlingslandskap**

Riksdagen avslår motion
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 58.

Reservation 3 (S)

5. **Landsbygdsprogrammet**

Riksdagen avslår motion
2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 4 (V)

6. **Betesmarker och lantraser**

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkandena 1–3 och
2013/14:MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 5 (SD)

7. **Översyn av skogsvårdslagstiftningen**

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 och
2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 12 och 13.

Reservation 6 (MP, V)

8. Sanktioner i skogsvårdsförordningen

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 7 (S, V)

9. Utvecklingen för skogsbrukets miljöhänsyn

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 samt

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 18.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

10. Miljömålen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 1, 2 och 21 samt

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48.

Reservation 10 (S, MP, V)

11. Etappmål för skydd av områden

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 11 (V)

12. Skydd av skog m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4,

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 9,

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1,

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 53 och

2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (MP, V)

13. Ökade frivilliga avsättningar

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 14 (V)

14. Kvaliteten på frivilliga avsättningar

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 15 (S, MP, V)

15. Skogliga värdekärnor

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 10.

Reservation 16 (MP, V)

16. Invasiva främmande arter

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 17 och

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 71.

Reservation 17 (S, MP, V)

17. Ekosystemtjänster

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8,

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 3 och 5–7 samt

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 69.

Reservation 18 (MP)

Reservation 19 (V)

18. Hållbarhetsindikatorer

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 4.

Reservation 20 (S, MP, V)

19. Skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ303 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ318 av Boriana Åberg (M),

2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:MJ472 av Meeri Wasberg m.fl. (S).

Reservation 21 (SD)

20. Marina skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 8,

2013/14:MJ237 av Magnus Ehrencrona (MP) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ248 av Tina Ehn (MP) yrkandena 1–4 och

2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande

3.

Reservation 22 (MP)

21. Skyddsbestämmelser i marina områden

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:MJ424 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 23 (MP, V)

22. Biologisk mångfald i rinnande vatten

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 34.

Reservation 24 (S, MP, V)

23. Hav och vattendrag

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 6,

2013/14:MJ368 av Lars Gustafsson (KD) och

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 25 (SD)

24. Hotade och utrotade arter

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 14, 16 och 20.

Reservation 26 (MP)

25. Förstärkning av Svenska artprojektet

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 19.

Reservation 27 (S, MP, V)

26. Finansiering av Svenska artprojektet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 och

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 15.

Reservation 28 (MP, V)

27. Skyddade arter

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 4,

2013/14:MJ246 av Krister Örnfjäder (S),

2013/14:MJ306 av Anders Åkesson och Per-Ingvar Johnsson (båda C),

2013/14:MJ438 av Annicka Engblom och Mikael Cederbratt (båda M) och

2013/14:MJ496 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 29 (SD)

28. EU:s naturvårdsdirektiv

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 5 och

2013/14:MJ388 av Isak From m.fl. (S).

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (SD)

29. Allemansrätten

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ201 av Göran Lindell och Anders Ahlgren (båda C),

2013/14:MJ231 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M),

2013/14:MJ265 av Krister Hammarbergh (M),

2013/14:MJ276 av Gunilla Nordgren (M),

2013/14:MJ315 av Ann-Britt Åsebol (M),

2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2013/14:MJ363 av Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD),

2013/14:MJ397 av Elin Lundgren och Agneta Gille (båda S),

2013/14:MJ410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M),

2013/14:MJ431 av Lars Beckman m.fl. (M),

2013/14:MJ455 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C),

2013/14:MJ456 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C) och

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 32 (S)

Reservation 33 (SD)

30. Terrängkörning

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ234 av Irene Oskarsson (KD) och

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 34 (S)

31. Brott mot terrängkörningslagen

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 60.

Reservation 35 (S, MP, V)

32. Rättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7,

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 och

2013/14:N226 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 36 (S)

Reservation 37 (V)

33. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:So239 av Jan Lindholm (MP) yrkande 7,

2013/14:MJ258 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 7,

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 7 och 9,
2013/14:MJ321 av Sten Bergheden och Lars Elinderson (båda M),
2013/14:MJ337 av Johan Andersson m.fl. (S),
2013/14:MJ440 av Christian Holm m.fl. (M),
2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 20,
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 3 och
2013/14:MJ498 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1.

Stockholm den 10 juni 2014

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Rune Wikström (M), Johan Löfstrand (S), Johan Hultberg (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Roger Tiefensee (C), Pyy Niemi (S), Christer Akej (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V) och Lars Tysklind (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster tillsammans med fyra följdmotioner med 42 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 63 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013. De allmänna motionerna tar upp frågor som rör miljömålen, miljöhänsyn i skogsbruket, ekosystemtjänster, skyddade områden, artskydd, allemansrätten, terrängkörningslagen m.m. Ett antal motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1. Regeringen har hört Lagrådet om lagförslagen. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisar regeringen sin samlade strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Strategin har betydelse inte bara för flera av de svenska miljökvalitetsmålen och generationsmålet utan också för de internationella mål som kallas Aichimålen, dvs. målen i den strategiska plan för biologisk mångfald 2011–2020 som har antagits inom konventionen om biologisk mångfald, samt för målen i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Strategin består av de etappmål för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och hållbar markanvändning som regeringen har beslutat samt insatser som bidrar till att nå miljökvalitetsmålen, generationsmålet, Aichimålen och EU-målen. De miljökvalitetsmål som berörs är framför allt Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv. I varierande utsträckning berörs även Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö.

I propositionen föreslår regeringen en ändring i miljöbalken som klargör förutsättningarna för att få dispens från det generella biotopskyddet när dispensen avser en åtgärd som underlättar för jordbruket men som inte äventyrar biotopskyddets syften. Vidare föreslår regeringen ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) i syfte dels att underlätta för försöksverksamheter och för åtgärder som vidtas för att bevara och utveckla natur- eller kulturmiljövärden, dels att ge tillsynsmyndigheten ökade möjligheter att ingripa med förelägganden och förbud mot den som inte följer lagens krav. Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 september 2014.

Utöver det föreslår regeringen att 34 a § skogsvårdsförordningen (1993:1096), som innehåller bestämmelser om vad en skogs- och miljöredovisning ska innehålla, upphävs. Bestämmelsen meddelades med stöd av det bemyndigande som tidigare fanns i 14 a § skogsvårdslagen, och bestämmelsen ska efter att detta bemyndigande har upphört inte längre finnas kvar. Efter upphävandet av 14 a § skogsvårdslagen saknar dock regeringen möjlighet att meddela föreskrifter i ämnet. Regeringen föreslår därför att riksdagen upphäver 34 a § skogsvårdsförordningen. Bestämmelsen föreslås upphöra att gälla vid utgången av augusti 2014.

Utskottets överväganden

Ett rikt odlingslandskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i miljöbalken och avslår motionsyrkanden (MP, V) om avslag på förslaget. Vidare avslås motionsyrkanden (S, C, SD, V) om biotopskyddet och miljö-kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Jämför reservationerna 1 (MP, V), 2 (S), 3 (S), 4 (V) och 5 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår följande ändring när det gäller dispens från biotopskyddet. När en fråga om dispens avser att inom ett generellt skyddat biotopskyddsområde vidta en åtgärd som underlättar för jordbruket ska det anses finnas särskilda skäl för dispens om (i) åtgärden behövs för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark, och (ii) biotopskyddets syften fortfarande kan tillgodoses med hänsyn till förekomsten av samma typ av biotopskyddsområde eller med hänsyn till naturvärdena hos det skyddade biotopskyddsområde som dispensen avser och de naturvärden som biotopskyddsområdet bidrar till i landskapet. Regeringen föreslår att lagändringen träder i kraft den 1 september 2014.

Motionerna

Enligt motion 2013/14: MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 11 ska riksdagen avslå regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken. En utökad dispensmöjlighet från biotopskyddet borde begränsas till diken och stenvägar i skogs- eller mellanbygder för att skyddet endast ska minska där det utgör ett reellt problem för fortsatt jordbruk. Alternativt skulle dispensen kunna förenas med ett krav på att den skyddade biotopen ska återskapas på annan plats inom fastigheten. Även i kommittémotion 2013/14: MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 begärs att förslaget om ändring i miljöbalken avslås. Det generella biotopskyddet skapades i syfte att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och förlusten av kulturmiljöer i odlingslandskapet och avsikten var att motverka effekterna av den rationalisering som sker i jordbruket. Med regeringens förslag riskeras, förutom ytterligare förlust av biologisk mångfald, ett än mer monotont jordbrukslandskap med en utveckling mot allt större enheter. Om biotopskyddet verkligen innebär ett ekonomiskt problem för aktivt brukande borde ersättningssystemet för biotoperna förbättras. I motsats till det anförs i kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 59 att biotopskyddet måste anpassas till ett modernt jordbruk genom att möjligheten till dispens utökas. Att en biotop är vanligt förekommande bör dock inte utgöra

ett skäl för dispens eftersom det är viktigt att värdefulla biotoper har kontakt med varandra för att arter ska kunna överleva. Enligt motion 2013/14:MJ307 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C) borde försöksområden inrättas där ett mer flexibelt biotopskydd kan utvärderas.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 58 behöver regeringen utarbeta förslag på hur den biologiska mångfalden i kulturlandskapet ska bevaras och miljömålet Ett rikt odlingslandskap ska nås. Mängden betesmark och slåtterängar har minskat och populationsutvecklingen för odlingslandskapets vanliga fåglar ser åter ut att vara negativ. Denna utveckling måste hejdas. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3 bör miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet utformas så att de effektivt bidrar till relevanta miljö kvalitetsmål. Detta kan ske genom ersättningar till naturbetesmarker, ekologisk produktion och åtgärder för minskade växtnäring förluster. I motion 2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 2 förespråkas att regeringen genomför en betesresursinventering för att kartlägga värdet av skogsbete, fjällbete och skärgårdsbete. Att bruka utmarksbetet skulle generera nya jobb på landsbygden, ge positiva effekter för den biologiska mångfalden och leda till friskare djur som lever ett bättre liv. Med inventeringen som grund borde regeringen därefter upprätta en handlingsplan för att öka mängden betande djur och för att gynna de bönder som vill nyttja denna stora, oanvända resurs (yrkande 1).

I motionerna 2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 3 och 2013/14:MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 3 efterlyses intensifierade insatser för att rädda fjällkon och andra hotade lantraser från utrotning. Fäbodbruket bevarar många svenska lantraser i sin verksamhet, men det stöd som ges fäbodbruket har inte gett önskad effekt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är den mänskliga påverkan i form av brukande av mark och djurhållning som har skapat en variation av småbiotoper, landskapselement, åkrar och naturbetesmarker i odlingslandskapet. Om brukandet upphör får det till följd att naturbetesmarker, diken och våtmarker växer igen, vilket i sin tur kan innebära svårigheter för de växt- och djurarter som är beroende av dessa miljöer för sin överlevnad.

De grundläggande förutsättningarna för det svenska jordbrukets utveckling och konkurrenskraft ges av möjligheterna till avsättning för jordbruksprodukter på marknaden och av EU:s jordbrukspolitik. Det finns dock förutsättningar för jordbrukets utveckling och konkurrenskraft som vi har nationell rådighet över. Till dessa hör utformning av den nationella lagstiftningen och den nationella utformningen av åtgärder i landsbygdsprogrammet.

När det gäller den nationella lagstiftningen konstaterade Jordbruksverket i sin rapport Översyn av det generella biotopskyddet (rapport 2013:10) att viktiga lönsamhet för jordbruket är ett övergripande hot mot odlingslandskapet i stora delar av landet utanför slättbygderna. Vidare konstaterade verket att

tillgång till åkermark som kan brukas rationellt och har en god arrondering, dvs. fältens form, storlek och läge i förhållande till andra fält och till byggnaderna i jordbruksföretaget samt om eventuella hinder finns i fältet, är nyckelfrågor för jordbruksföretag som överväger att utveckla sin verksamhet. I rapporten drar Jordbruksverket slutsatsen att biotopskyddet i vissa fall kan innebära ett hinder för god arrondering och rationellt brukande genom att utgöra hinder för att flytta dagens större maskiner och jordbruksredskap mellan skiftena och för att skapa större sammanhängande skiften.

Utskottet delar regeringens uppfattning att ett aktivt brukande av jordbruksmark är en förutsättning för att bevara och upprätthålla den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Detta är även grunden i miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Utskottet konstaterar att utifrån ett brukningsperspektiv är hindren i stort sett begränsade till diken, stenmurar och odlingsrösen. Det innebär att de konkreta åtgärder som främst kan komma i fråga för att underlätta för jordbruket är igenläggning av diken, flytt eller borttagning av stenmurar samt odlingsrösen. Utskottet delar också regeringens uppfattning att det framför allt finns skäl att utvidga möjligheten till dispens från biotopskyddet när det gäller de typer av biotopskyddsområden som är vanligt förekommande eller biotopskyddsområden som har ringa naturvärden. För att dispens ska lämnas bör det därför krävas att biotopskyddets syften fortfarande kan tillgodoses med hänsyn till förekomsten av samma typ av biotopskyddsområden eller med hänsyn till naturvärdena hos det aktuella området och de naturvärden som området bidrar till i landskapet. Dispens bör inte medges om det innebär att åtgärden riskerar att medföra att arter som är beroende av den aktuella typen av biotop hotas. Utskottet tillstyrker mot bakgrund av det ovan anförda regeringens förslag om ändring i miljöbalken. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2013/14:MJ492 (S) yrkande 59, 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 11, 2013/14:MJ307 (C) och 2013/14:MJ26 (V) yrkande 2.

När det gäller EU:s jordbrukspolitik bedömer regeringen i propositionen att utformningen av de ekonomiska styrmedel som direkt påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster bör ses över i ljuset av ökad kunskap om ekosystemtjänsternas värden. Lämpliga förändringar av dessa bör göras i syfte att kostnadseffektivt nå berörda miljö kvalitetsmål och bidra till att utveckla principen om att förorenaren betalar. I samband med en översyn eller utvärdering av det svenska genomförandet av stöd- och ersättningsssystem till jordbruket bör det klargöras hur stöd och ersättningar redan stöder eller i högre grad kan stödja viktiga ekosystemtjänster. Kunskapen om olika stöds och ersättnings kostnadseffektivitet för att bidra till uppfyllandet av miljö kvalitetsmålen behöver fortsatt förbättras.

På EU-nivå avser regeringen att även i fortsättningen verka för en överföring av medel från direktstöden till jordbruket till stöd och ersättningar genom landsbygdsprogrammet. I propositionen redovisar regeringen även att vissa förändringar kommer att ske med gårdsstödet för den nya programperioden 2014–2020, med praktisk verkan från 2015. Från miljösynpunkt är den viktigaste förändringen att 30 procent av gårdsstödet villkoras med miljökrav utöver

de som gäller för tvärvillkoren. Det innebär bl.a. att det på gården ska finnas arealer som antingen undantas från aktiv produktion eller brukas på ett sådant sätt att biologisk mångfald gynnas, s.k. ekologiska fokusarealer. Dessutom ska medlemsländerna göra flera nationella val som bl.a. gäller om stödnivåerna ska utjämnas över hela landet, om kopplade djur- och arealstöd ska användas, om överföring av medel ska ske till landsbygdsstöden och hur definitionen av betesmark ska utformas. Utskottet konstaterar att det nationella genomförandet av gårdsstödet och landsbygdsstöden för perioden 2014–2020 bereds i särskild ordning under 2014.

I likhet med regeringen anser utskottet att det i samband med en översyn eller utvärdering av stöd- och ersättningssystemen bör klargöras hur viktiga ekosystemtjänster redan stöds och kan stödjas. Utskottet noterar att berörda myndigheter i regleringsbrev för 2014 har fått i uppgift att ta fram ett program för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter för perioden 2015–2019 under 2014 med anledning av de kommande förändringarna av stöd och ersättningar till jordbruket. Uppdraget omfattar bl.a. analys av kostnadseffektivitet samt möjligheten att utveckla ekosystemtjänster och bidra till uppfyllandet av nationella miljö kvalitetsmål. Utskottet bedömer att detta program i växande grad bör kunna ta hänsyn till värdet av ekosystemtjänster efter hand som de centrala myndigheterna får utökad kunskap om ekosystemtjänsters värde.

När det gäller frågan om en inventering av betesresurserna skriver regeringen i propositionen att länsstyrelserna bör få vägledning om hur bättre hänsyn till ekosystemtjänster kan tas i arbetet gentemot kommuner och regionplanorgan inom ramen för fysisk planering och handlingsplaner för grön infrastruktur. Vägledningen bör även omfatta hur det biologiska kulturarvet kan förvaltas så att viktiga natur- och kulturvärden består. Vägledningen bör ange ett klassificeringssystem till hjälp för att identifiera och kategorisera ekosystemtjänster. Syftet med vägledningen bör vara att visa hur ekosystemtjänster kan bidra till lokal och regional utveckling och bidra till att miljö kvalitetsmålen nås.

När det gäller arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap vill utskottet framhålla att den parlamentariska Miljömålsberedningen (M 2010:04) har i uppdrag att lämna förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i de miljö kvalitetsmål som är kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning. Strategin ska slutredovisas senast den 15 juni 2014. I slutredovisningen avser Miljömålsberedningen att lämna förslag till hur en hållbar användning av jordbruksmark kan åstadkommas och vilka frågor som bör drivas inför beslut om EU:s gemensamma jordbrukspolitik efter 2020. Regeringen uppger i skrivelse 2013/14:145 Svenska miljö mål visar vägen att förslaget kommer att utgöra en viktig utgångspunkt för de etappmål och åtgärder som regeringen beslutar om. I propositionen framhålls även att regeringen kommer att överväga en särskild strategi för en långsiktigt hållbar markanvändning efter att Miljömålsberedningen har lämnat sitt slutbetänkande. Den strategi för

biologisk mångfald och ekosystemtjänster som presenteras i propositionen kan komma utgöra en delkomponent i en sådan strategi.

Utskottet konstaterar att arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet fortskrider. Med hänvisning till vad som har anförts ovan föreslår utskottet att motionerna 2013/14:MJ492 (S) yrkande 58, 2013/14:MJ24 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:MJ26 (V) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Utöver frågor om markanvändning innebär miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap också att de utrotningshotade svenska husdjursraserna och de traditionella kulturväxternas genetiska resurser är hållbart bevarade. Jordbruksverket har, tillsammans med flera intresseorganisationer, tagit fram en nationell handlingsplan för en långsiktigt hållbar förvaltning av svenska husdjursgenetiska resurser, som har sin bakgrund i en global överenskommelse om en sådan plan. Under 2014 ska Landsbygdsdepartementet leda en nationell kartläggning av den biologiska mångfalden inom mat och lantbruk. Arbetet ska rapporteras till FAO inom ramen för redovisningen av statusen för världens genetiska resurser för livsmedel och jordbruk (State of the World Biodiversity Report). I propositionen redovisar regeringen att man avser att ge Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ett uppdrag om myndighetssamverkan kring kartläggning och övervakning av genetisk mångfald hos vilda och domesticerade växter och djur. Utskottet konstaterar att det arbete som efterfrågas i motionerna 2013/14:MJ24 (SD) yrkande 3 och 2013/14:MJ370 (SD) yrkande 3 pågår och föreslår med hänvisning till detta att motionsyrkandena lämnas utan vidare åtgärd.

Miljöhänsyn i skogsbruket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429) och om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096). Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden (S, MP, V) om miljöhänsyn i skogsbruket.

Jämför reservationerna 6 (MP, V), 7 (S, V), 8 (S) och 9 (MP).

Propositionen

I propositionen bedömer regeringen att det är avgörande med frivilliga insatser för att de miljöpolitiska och skogspolitiska målen för skogsbruket ska kunna nås. Statligt finansierade insatser bör inriktas på att stimulera och uppmuntra frivilliga insatser, t.ex. genom rådgivning.

För att förenkla användandet av alternativa avverkningsmetoder föreslår regeringen att möjligheten för Skogsstyrelsen att i det enskilda fallet meddela undantag från bestämmelsen om tillåtna avverkningsformer för att bevara och

utveckla natur- eller kulturmiljövärden ersätts av ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om sådana undantag. Vidare bedömer regeringen att Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om tillämpningen av återväxt- och avverkningsbestämmelserna i skogsvårdslagen bör ses över för att säkerställa att de inte försvårar eller förhindrar olika skogsskötselformer som en markägare har intresse av och som kan vara lämpliga i det enskilda fallet.

När det gäller försöksverksamhet föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skogsvårdslagens bestämmelser om återväxtåtgärder och tillåtna avverkningsformer för att möjliggöra sådan verksamhet.

Vidare föreslår regeringen att Skogsstyrelsen vid tillsyn enligt skogsvårdslagen får meddela ett föreläggande eller förbud utan att först ha lämnat ett råd som inte följts. Regeringen menar även att Skogsstyrelsen bör upprätta en tillsynsplan för tillsynen enligt skogsvårdslagstiftningen.

Regeringen föreslår att lagändringarna i skogsvårdslagen (1979:429) ska träda i kraft den 1 september 2014. Beslut om undantag som Skogsstyrelsen meddelat i särskilda fall ska dock fortsätta att gälla. Vidare föreslår regeringen att 34 a § skogsvårdsförordningen (1993:1096), som innehåller bestämmelser om vad en skogs- och miljöredovisning ska innehålla, ska upphävas av riksdagen med verkan vid utgången av augusti 2014. Bestämmelsen meddelades med stöd av det bemyndigande som tidigare fanns i 14 a § skogsvårdslagen och bestämmelsen ska inte längre finnas kvar eftersom detta bemyndigande har upphört. Efter upphävandet av 14 a § skogsvårdslagen saknar dock regeringen möjlighet att meddela föreskrifter i ämnet.

Motionerna

I motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 12 efterfrågas en översyn av skogsvårdslagstiftningen i syfte att miljömålen ska uppnås och Sveriges åtaganden enligt art- och habitatdirektivet (direktiv 92/43) och Århuskonventionen ska fullföljas. Översynen bör analysera balansen mellan miljö- och produktionsmålet. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 5 bör regeringen återkomma med ett förslag till ny skogsvårdsförordning med nya sanktionsmöjligheter vid allvarliga regelbrott. Förslaget bör innebära att om man uppsåtligen eller av oaksamhet lämnat oriktiga uppgifter som har betydelse för Skogsstyrelsens prövning eller tillsyn eller om man med uppsåt eller av oaksamhet underlåter att vidta rimliga åtgärder för att förebygga körskador ska man kunna dömas till böter. Enligt yrkande 6 i samma motion borde regeringen genomföra en kontrollstation 2018 för att analysera utvecklingen av miljöhänsynen i skogsbruket och Sveriges uppfyllande av målen i den strategiska plan som har antagits inom ramen för FN:s konvention för biologisk mångfald. Om utvecklingen inte bedöms som tillfredsställande bör regeringen ta initiativ till ytterligare åtgärder.

Enligt motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 13 bör skogens sociala värden definieras i skogsvårdslagen så att bestämmelser om hänsyn till sociala värden kan kopplas till begreppet. Enligt motionären spelar sociala värden i dag en undanskymd roll i skogspolitiken. Även i kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 framförs att regeringen bör återkomma med förslag på hur de sociala värdena i skogsvårdslagstiftningen kan stärkas. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 7 behöver en framtida skogsstrategi, i form av det föreslagna nationella skogsprogrammet, innehålla förtydligad miljöhänsyn och bättre efterlevnad av denna hänsyn när det gäller den brukade skogen. Vidare bör kravet på hänsyn till skogens sociala värden tydliggöras. I motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 18 påtalas att ett väl utformat skogsprogram skulle kunna leda till en givande process som för skogspolitiken framåt. Motionären varnar dock för att skogsprogrammet kan bli en undanflykt för att vänta med redan identifierade reformbehov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429) och om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096).

När det gäller frågan om miljöhänsyn i skogsbruket erinrar utskottet om att den gällande skogspolitiken utgår från att skogsbruket arbetar för att nå de skogspolitiska målen samt miljö kvalitetsmål och berörda etappmål genom frihet under ansvar. Lagstiftningen uttrycker en lägstanivå för miljöhänsynen inom skogsbruket. Lägstanivån måste kompletteras med frivilliga insatser för att de skogspolitiska och miljöpolitiska målen ska kunna nås. Skogsbrukets frivilliga insatser är därmed en central del av politiken och har avgörande betydelse för att bevara den biologiska mångfalden i skogen och för att nå flera av miljö kvalitetsmålen. Särskilt stor betydelse har de avsättningar av skogsmark som görs, bl.a. inom ramen för de marknadsdrivna internationella certifieringssystemen, men även genom att s.k. gröna skogsbruksplaner upprättas utanför certifieringssystemen. Regeringen uppger att mer än hälften av den skyddade arealen skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog i dag är frivilliga avsättningar.

Vid alla skogsbruksåtgärder ska hänsyn tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen genom bl.a. kvarlämnande av träd och trädsamlingar (30 § skogsvårdslagen). Skogsstyrelsens utvärderingar under 2000-talet visar på brister i miljöhänsynen. Uppföljningarna visar dock att det många gånger inte är omfattningen av hänsyn som är för liten utan att den hänsyn som tas inte alltid är optimal för bevarande av biologisk mångfald. Skogsstyrelsen initierade därför 2011 en dialog om mål, lagkrav och metoder för uppföljning av miljöhänsyn – projektet Dialog om miljöhänsyn – där representanter från berörda myndigheter, skogsbruket och ideella organisationer har medverkat i ett flertal arbetsgrupper. I oktober 2013 redovisades beskrivande målbilder för

hur god miljöhänsyn bör se ut. Dessa målbilder ska användas som ett gemensamt verktyg för god miljöhänsyn inom hela sektorn. I likhet med regeringen anser utskottet att projektet Dialog om miljöhänsyn är en viktig del i arbetet med att tydliggöra vad som är god miljöhänsyn och hur hänsynen bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar samt övriga berörda miljökvalitetsmål och etappmål. Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen i regleringsbrevet för 2014 har fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten verkar för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska nås samt hur resultaten från dialogen om miljöhänsyn, i form av mätmetoder och parametrar, har omsatts inom myndighetens hänsynsuppföljning och kommunicerats till skogsbruket. Skogsstyrelsen ska även redovisa resultaten av uppmätt miljöhänsyn i skogsbruket. Regeringen uppger i propositionen att man avser att följa arbetet med målbilder, uppföljningssystem och genomförande i praktiken. Om resultatet visar att miljöhänsyn inte har nåtts avser regeringen att initiera en översyn i syfte att skapa bättre förutsättningar för ett hållbart skogsbruk.

Utskottet anser att det är en grundförutsättning att skogsvårdslagstiftningens krav efterlevs i praktiken för att ett hållbart skogsbruk ska kunna uppnås. Utskottet välkomnar det arbete med förbättrad miljöhänsyn som pågår och föreslår med hänvisning till detta arbete ingen åtgärd med anledning av motionerna 2013/14:MJ25 (S) yrkandena 5 och 6 samt 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 12.

När det gäller frågan om skogens sociala värden vill utskottet inledningsvis påpeka att bemyndigandet i 30 § skogsvårdslagen, som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, redan i dag omfattar hänsyn till sociala värden. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att "naturvårdens intressen" i första hand handlar om rekreation, friluftsliv och i viss mån vetenskapliga ändamål. Det är alltså tydligt att naturvårdens intressen även omfattar sociala värden. Bestämmelsen behöver därför inte ändras för att förtydliga detta.

För att ytterligare öka kunskapen om skogens sociala värden lämnade regeringen i regleringsbrevet för 2013 ett uppdrag till Skogsstyrelsen om att bl.a. göra en sammanställning av kunskapsläget om skog och sociala värden. I uppdraget ingick att redovisa hur markägare i olika ägarkategorier och deras organisationer, kommuner samt andra relevanta organisationer arbetar med frågan, analysera behov av åtgärder från olika aktörer samt lämna förslag på eventuella åtgärder om kunskapsluckor rörande det offentliga åtagandet för skog och hur sociala värden identifieras. Dessutom skulle Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket gemensamt redovisa en analys av möjligheterna och behovet av att utöka naturvårdsavtalens användning till att även omfatta områden med sociala värden. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 1 december 2013. Av redovisningen framgår att skogens sociala värden är något som många aktörer arbetar med, och har gjort under lång tid. I regelverken inom de marknadsbaserade certifieringssystemen – som alla skogsbolag och många enskilda markägare är anslutna till – finns krav på hänsyn till sociala värden.

I miljöpolicyer och andra styrdokument framgår hur företagen väljer att hantera frågorna. Rent konkret handlar det om att t.ex. tillgängliggöra skogen genom att hålla vägar öppna, upplåta mark till vandringsleder, naturturismföretag och jakt samt genomföra samråd med närboende, arrendatorer eller andra grupper som påverkas av en planerad åtgärd. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att det är fullt möjligt att teckna naturvårdsavtal för områden med sociala värden. Regeringen uppger i propositionen att myndigheterna kommer att påbörja ett arbete med att teckna sådana naturvårdsavtal och att redovisningarna kan komma att ligga till grund för ytterligare insatser från regeringens sida.

När det gäller det föreslagna skogsprogrammet bedömer regeringen att Sverige bör utveckla ett nationellt skogsprogram som omfattar skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden så att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi. Ett viktigt led i arbetet med ett nationellt skogsprogram är att tillhandahålla forum och former för dialog och samverkan som kan ge en ökad samsyn om skogens roll i samhället och ger möjlighet att skapa en samlad långsiktig strategisk inriktning på skogens hållbara bruk och bevarande. Utskottet anser att ett nationellt skogsprogram bör bidra till att uppfylla skogspolitikens jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet, samt även förbättra förutsättningarna för att nå flera av miljö kvalitetsmålen, t.ex. Levande skogar, Begränsad klimatpåverkan och Ett rikt växt- och djurliv, samt friluftslivspolitikens mål. Utskottet menar att det nationella skogsprogrammet bör utformas så att det bidrar till att skapa en gemensam bild av skogens och skogsbrukets betydelse för ekonomi, miljö och människors behov av friluftsliv och naturupplevelser. Utskottet kommer med intresse att följa programmets konkreta resultat. Med det anförda förslår utskottet att motionerna 2013/14:MJ25 (S) yrkande 7, 2013/14:MJ27 (MP) yrkandena 13 och 18 samt 2013/14:MJ26 (V) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljömålen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP, V) om miljömålen.

Jämför reservationerna 10 (S, MP, V), 11 (V), 12 (S), 13 (MP, V), 14 (V), 15 (S, MP, V), 16 (MP, V) och 17 (S, MP, V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernrans m.fl. (S) yrkande 1 borde regeringen besluta om ytterligare åtgärder i syfte att uppfylla miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt

växt- och djurliv. För att klara miljömålen krävs ett betydligt mer aktivt åtgärdsinriktat arbete. På liknande sätt anförs i motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 1 att de åtgärder som aviseras i propositionen är otillräckliga för att de svenska miljömålen och Sveriges internationella åtaganden ska nås. Enligt yrkande 2 i samma motion behövs ett mer intensivt nationellt arbete för att det internationella arbetet ska bli mer framgångsrikt. Det nationella arbetet gynnas av och bidrar till det internationella arbetet och till samarbetet inom EU. Sveriges internationella arbete kan i längden inte vila på gamla lagrar. Avgörande för om vi ska kunna bevara den biologiska mångfalden i vår natur är att resurserna för detta ändamål ökas (yrkande 21). Staten måste avsätta tillräckliga resurser för reservatsbildning, biotopskydd och naturvårdsavtal för att kunna agera i de fall skogsägare inte själva vill bära kostnaden och spara skyddsvärda skogar som frivilliga avsättningar. Regeringen bör enligt kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 skyndsamt återkomma med etappmål för skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden till 2020 som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen. De nu gällande etappmålen är otillräckliga.

Ett antal motioner behandlar miljökvalitetsmålet Levande skogar. Större arealer av den produktiva skogen behöver skyddas långsiktigt enligt motionerna 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 9, 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 1 och 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1. Det är i den produktiva skogen som flertalet av de hotade arterna finns, men trots detta är produktiv skog markant underrepresenterad när det gäller skydd. Regeringen bör återkomma med ett etappmål med utgångspunkten att 17 procent av den produktiva skogen ska skyddas. I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 53 framhålls att kvaliteten på de skyddade områdena är central. Mål 11 i Nagoyaöverenskommelsen innebär att den landyta som skyddas ska vara ekologiskt representativ. Sverige borde fram till 2020 skydda mer skog, särskilt skogsmark som inte är impediment eller skyddsskog, nedanför fjällnära områden för att uppfylla FN-konventionen om biologisk mångfald.

Inom skogsbruket, liksom inom andra näringar, krävs enligt kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4 ett tydligt regelverk för att värna de allmänna intressena. Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning till 200 000 hektar produktiv skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden nedanför gränsen för fjällnära skog till 2020 jämfört med 2012. I kommittémotion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 3 efterlyses att regeringen granskar de frivilliga avsättningarna så att de är transparenta, kontinuerliga och kvalitativa nog för att vara en del av Sveriges uppfyllande av målen i den strategiska plan som parterna i FN:s konvention om biologisk mångfald har antagit. För en betydande andel av de hotade arterna i skogslandskapet är enligt motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 10 skydd av befintliga värdekärnor den viktigaste åtgärden. På kort sikt bör därför hög prioritet ges åt att bevara kvarvarande skogliga värdekärnor som saknar formellt områdeskydd.

I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48 begärs att regeringen presenterar åtgärder för att nå miljömålet Myllrande våtmarker. Tre miljoner hektar våtmarker har förstörts i Sverige genom mänskliga aktiviteter och målet är svårt att nå till 2020.

Enligt motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 17 bör regeringen driva att den kommande EU-lagstiftningen om invasiva främmande arter ska innebära ett generellt förbud mot avsiktlig utsättning av främmande arter och krav på tillståndsprövning av all införsel av främmande arter som kan befaras etablera sig i landet om de oavsiktligt kommer ut i naturen. I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 71 begärs att regeringen tar fram en svensk handlingsplan för att förhindra introduktion av nya invasiva arter och för att bekämpa dem som redan finns i vår natur. Antalet främmande arter i Sverige har mer än fördubblats de senaste hundra åren, och många av dessa har en negativ inverkan på den biologiska mångfalden.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Bevarandet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i miljöpolitiken. Biologisk mångfald är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att bidra till människors välbefinnande. Ekosystemtjänsterna är också en bas för samhällsekonomin och välfärden. De etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som regeringen har beslutat utgör tillsammans med de insatser som beskrivs i propositionen regeringens samlade strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster till 2020. Utskottet bedömer att strategin kan komma att bidra till att nå flera av de svenska miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Strategin kan också komma att bidra till att nå målen i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020 och målen i den strategiska plan för biologisk mångfald 2011–2020 som har antagits inom konventionen om biologisk mångfald.

Regeringen menar att för att åstadkomma ett effektivt åtgärdsarbete som samlat leder till att mål på alla nivåer nås är det angeläget att arbeta integrerat med målen och de insatser som krävs och betrakta dem i ett sammanhang. Det är i det ljuset man ska se behovet av den samlade strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen vill också stärka kopplingarna till övriga delar av miljöpolitiken och andra politikområden, inte minst inom de ekonomiska och närings-, utvecklings- och kulturpolitiska områdena. För att öka helhetssynen på mark- och vattenanvändning och på så sätt uppnå ett effektivt åtgärdsarbete avser regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppgift att utreda hur en förstärkt samordning kan uppnås i den statliga förvaltningen.

Regeringens föresats är att Sverige även i fortsättningen ska ha en hög ambitionsnivå i arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster både internationellt och inom EU. Ekosystemtjänster bör spela en central roll i det

fortsatta samarbetet för hållbar utveckling. Eftersom ekosystem i Sverige samspelar med ekosystem i andra länder och organismer rör sig naturligt över nationsgränser, behöver arbetet i Sverige samordnas med motsvarande processer i andra länder.

Vad gäller budgetfrågor erinrar utskottet om att riksdagen varje höst fattar beslut om ramarna för de olika utgiftsområdena och om anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Hösten 2013 anvisade riksdagen 636 535 000 kronor för arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster för 2014 inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur (bet. 2013/14: MJU1 utg.omr. 20). I budgetprocessen hösten 2014 återkommer möjligheten för riksdagen att ta ställning till fördelningen av resurser.

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen har lagt ett antal uppdrag och direktiv i syfte att utveckla strategin om biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen uppger i propositionen att man avser att ta ställning till behovet av kompletteringar i den takt som dessa uppdrag redovisas och ny kunskap växer fram. Utskottet anser att den föreslagna strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster är ett viktigt avstamp för ett fortsatt konkret åtgärdsarbete i syfte att nå såväl nationella som internationella miljömål. Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att motionerna 2013/14: MJ25 (S) yrkande 1 och 2013/14: MJ27 (MP) yrkandena 1, 2 och 21 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Regeringen anför i propositionen att Sverige ska leva upp till etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden. Målet innebär att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden senast 2020 bidrar till att uppfylla nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och vara förvaltade på ett effektivt och inkluderande sätt. Insatserna ska bidra till att nå Aichimålen om att stoppa förlusten av livsmiljöer, uthålligt jord-, skogs- och vattenbruk, skydd av natur samt om att stärka ekosystemens resiliens och även till att nå de EU-gemensamma målen om att genomföra fågel- och habitatdirektiven fullt ut och att bevara och restaurera ekosystemen och deras tjänster. Regeringen uppger att man kommer att ge berörda myndigheter i uppdrag att utveckla insamling, sammanställning, redovisning och rapportering av statistik över skydd av land- och vattenområden i Sverige. Ett uppdrag ska också ges för att genomföra en fördjupad analys av hur den ekologiska representativiteten ser ut i det svenska skyddet av land- och sötvattensområden och hur den kan stärkas genom de insatser som beskrivs i propositionen. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2013/14: MJ26 (V) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Levande skogar

Miljökvalitetsmålet Levande skogar innebär att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Regeringen anser att arbetet med formellt skydd och frivilliga avsättningar av skyddsvärd skog samt miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder även fortsättningsvis är de främsta insatserna för att uppnå målen. Skogar med höga naturvärden upptar en begränsad andel av den sammanlagda skogsmarksarealen i Sverige. Skogslandskapets naturvärden är i stor utsträckning knutna till dessa skogar som främst återfinns i fjällnära områden och som små områden nedanför den fjällnära gränsen. Nedanför den fjällnära gränsen utgör skogen med höga naturvärden endast några få procent av den produktiva skogsmarken. Den miljöhänsyn som tas vid skogsbruksåtgärder är inte alltid tillräcklig för att skogarnas natur- och kulturmiljövärden ska bevaras, utan vissa av dessa skogar behöver undantas från skogsbruk eller brukas med anpassade metoder. Regeringen avser därför att fortsätta arbetet för att ge skogar med höga naturvärden ett långsiktigt skydd. Metoder för att utöka skyddet för skogar med höga naturvärden och andra naturtyper ska ses över.

Som redovisats ovan har regeringen beslutat om ett etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden. Enligt etappmålet ska skogar med höga naturvärden skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark ska öka med ca 150 000 hektar skogsmark som har höga naturvärden och återfinns nedanför gränsen för fjällnära skog. Vidare bör skogsbrukets frivilliga avsättningar öka i omfattning med ca 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar. Dessutom ska de ekologiska sambanden ha stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts. Med anledning av etappmålet avser regeringen att ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att revidera den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Regeringen betonar i propositionen att de frivilliga avsättningarna är mycket viktiga för att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Avsättningarna måste vara transparenta så att deras geografiska läge, varaktighet och biologiska innehåll går att redovisa. Sedan tidigare har regeringen gett Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län i uppdrag att genomföra Kometsprogrammet – kompletterande metoder för skydd av natur i en försöksverksamhet för att ta till vara privata markägares intresse för naturvård genom egna initiativ till skydd och annat bevarande av skogsområden. Försöksverksamheten pågår under 2010–2014 i fem geografiska områden i landet. Verksamheten ska slutredovisas i oktober 2014.

Utskottet konstaterar att arbete med de frågor som väckts i motionerna pågår. Med hänvisning till detta föreslås att motionerna 2013/14:MJ25 (S) yrkande 3, 2013/14:MJ492 (S) yrkande 53, 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 9,

2013/14:MJ506 (MP) yrkande 1, 2013/14:MJ26 (V) yrkande 4 och 2013/14:MJ301 (V) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har tidigare uttalat sig om skyddet av skogliga värdekärnor (bet. 2013/14:MJU12 Skogspolitik). Utskottet redogjorde då för att regeringen strävar efter att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen med formellt skydd eller som frivilliga avsättningar. När det gäller skog som varken är formellt skyddad eller har avsatts frivilligt påminner utskottet om att äganderätten begränsar hur stora värden en markägare kan tvingas att avstå från genom krav på miljöhänsyn till följd av den s.k. intrångsbegränsningen. Intrångsbegränsningen innebär att en markägare har rätt till ersättning när anspråk på marken från statens sida innebär att pågående markanvändning försvåras avsevärt. Avverkning av skog räknas normalt som pågående markanvändning. Utskottet vill även hänvisa till vad som anförts ovan om de avsättningar av skogsmark som görs inom ramen för de marknadsdrivna internationella certifieringssystemen. Skogsbrukets frivilliga åtgärder på miljöområdet sker bl.a. inom certifieringssystemen Forest Stewardship Council (FSC) och Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC). Cirka 15 miljoner av landets 23 miljoner hektar produktiv skogsmark är certifierat i något av systemen. Certifieringssystemen är frivilliga och marknadsdrivna. I FSC- och PEFC-certifieringarna finns bl.a. regler om begränsningar av avverkningar av nyckelbiotoper, kvarlämnande av s.k. naturvärdesträd, frivilliga avsättningar, mål om andel lövträd i bestånden m.m. FSC-standarden innebär bl.a. att nyckelbiotoper och naturvärdesträd inte får avverkas inom den certifierade marken. FSC-skogsägare är även skyldiga att sätta av minst 5 procent av den produktiva marken för naturvårdsändamål. Även inom PEFC-certifieringen ska nyckelbiotoper alltid sparas inom ramen för kravet på 5 procents avsättning av produktiv skogsmark. Mot bakgrund av det anförda föreslås att motion 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd.

Myllrande våtmarker

Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker innebär att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och att värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Närmare en fjärdedel av de ursprungliga våtmarkerna i Sverige har försvunnit genom dikning och uppodling. I framför allt norra Sverige finns det dock kvar stora orörda våtmarker, främst myrar.

I propositionen redovisas att av Sveriges öppna våtmarker, dvs. som inte är beskogade, har 840 000 hektar ett formellt skydd vilket motsvarar ca 20 procent av den totala arealen öppna våtmarker i Sverige. En övervägande del av denna areal finns i fjällen och i fjällnära områden. Skyddet är inte representativt och en stor del av områdena enligt den nationella Myrskyddsplanen är oskyddade (Naturvårdsverket rapport 5667, 2007). Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål 2013 återstår det att skydda ca 210 000 hektar våtmarker. Vid revideringen av Myrskydds-

planen 2007 bedömde Naturvårdsverket att när Myrskyddsplanen är genomförd kommer det totala myrskyddet i landet att innehålla ett representativt urval av de allra mest skyddsvärda myrarna. I propositionen uppger regeringen att i linje med tidigare beslut bör Myrskyddsplanen fortsätta att genomföras så att etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden omfattar skydd av minst ytterligare 210 000 hektar våtmarker. Ytterligare skydd kan behövas för andra våtmarkstyper, och framförallt är det viktigt att delar av den stora arealen redan dikade våtmarker restaureras. I sammanhanget kan nämnas att Sverige under 2013 utsåg 15 nya värdefulla våtmarks- och vattenområden till Ramsarområden och beslöt att utöka två gamla områden. Beslutet innebär att det svenska nätverket av områden enligt konventionen om våtmarker av internationell betydelse såsom livsmiljö för våtmarksfåglar (Ramsarkonventionen) har kompletterats med nordliga myrtyper och orörda vattendrag, som varit underrepresenterade hittills. Under 2012 har 755 hektar våtmarker beviljats restaurering eller anlagts med stöd av landsbygdsprogrammet. Till detta tillkommer anläggningar som sker inom ramen för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Det är en ökning av restaureringar och anläggningar jämfört tidigare år.

Utskottet konstaterar att våtmarker tillhandahåller viktiga ekosystemtjänster, såsom kollagring, minskning av övergödande ämnen och buffring av vattenflöden, och att de är en viktig del av vattnets kretslopp i landskapet. Utskottet ser positivt på de åtgärder som har utförts för att nå målet Myllrande våtmarker och utgår från att regeringen fortsatt arbetar i denna riktning. Motion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 48 kan därför lämnas utan vidare åtgärd.

Invasiva främmande arter

I propositionen betonar regeringen att arbetet med invasiva främmande arter bör intensifieras mot bakgrund av dels de stora skador som sådana arter kan orsaka, dels EU-lagstiftningen på området. Det behövs en effektiv organisation för att hindra introduktion, spridning och negativa effekter av invasiva främmande arter. Under 2012 beslutade regeringen om ett etappmål som bl.a. innebär att det senast 2015 ska ha inletts insatser för bekämpning av invasiva främmande arter. Att bekämpa invasiva främmande arter är även ett av de sex huvudmålen i den nya EU 2020-strategi för biologisk mångfald som antogs i maj 2011. EU-kommissionen presenterade i september 2013 ett förslag till en förordning om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (KOM(2013) 620). Förslaget har enligt vad utskottet har erfarit nyligen lett till en överenskommelse mellan Europaparlamentet och ministerrådet. Regeringen framhåller att man verkar för att hindra skadliga effekter av invasiva främmande arter både genom att driva på för ett effektivt system för hantering inom EU och genom att nationellt förstärka budgeten för bekämpningsinsatser med 5 miljoner kronor per år under 2013–2016 (skr. 2013/14:145). Mot bakgrund av det anförda föreslås ingen åtgärd med anledning av motion 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 17. Yrkandet avstyrks.

Utskottet konstaterar att Naturvårdsverket i regleringsbrevet för budgetåret 2014 har fått i uppdrag att revidera den nationella strategin och handlingsplanen för främmande arter och genotyper (Naturvårdsverkets rapport 5910). Vid revideringen ska verket beakta ovannämnda överenskommelse om en förordning om invasiva främmande arter. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 31 december 2014. Mot bakgrund av det anförda får motion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 71 anses i huvudsak tillgodosedd. Motionsyrkandet kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Ekosystemtjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag (S, MP, V) om ekosystemtjänster. Jämför reservationerna 18 (MP), 19 (V) och 20 (S, MP, V)

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 69 bör regeringen ta fram en handlingsplan för en kunskapsstärkning om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Sverige. Kunskapen om sambandet mellan biologisk mångfald och vår egen överlevnad och välfärd behöver öka i samhället. I motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 5 efterfrågas en vägledning om hur hänsyn kan tas till ekosystemtjänster i samband med upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar. Det är rimligt att verksamhetens inverkan på ekosystemtjänster vägs in i tillståndsprocessen. Enligt yrkande 3 i samma motion bör den biologiska mångfalden värnas i hela landskapet. Motionären påpekar att God bebyggd miljö tillhör de miljö kvalitetsmål som har betydelse för biologisk mångfald eftersom det finns hotade arter som har viktiga delar av sin förekomst i bebyggda miljöer. Man behöver även ta större hänsyn till ekosystemtjänster vid fördelning av statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (yrkande 6). Förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt bör ses över så att konsekvenserna för ekosystemtjänster beaktas i högre utsträckning vid fördelning av bidrag.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 2 ska regeringen skyndsamt ta fram hållbarhetsindikatorer och se till att dessa redovisas i rapporter om den ekonomiska utvecklingen. Detta skulle ge ett bättre underlag vid finanspolitiska beslut om hur hållbart samhället är. Även i motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 4 efterfrågas att hållbarhetsindikatorer ska kopplas till underlag för finanspolitiska beslut. Att integrera hållbarhetsfrågan i statens budgetarbete skulle främja åtgärder som behövs för att värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 begärs att regeringen återkommer med förslag om att utveckla förbättrad transparens när det

gäller fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster. I motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 7 föreslås att Verket för innovationssystem (Vinnova) ges i uppdrag att utlysa ekonomiskt stöd till ekosystemtjänstrelaterade lösningar och produkter. För att undvika att en särskild satsning på ekosystemtjänster leder till att sådana tjänster inte lyfts in i utvecklingen av övriga innovationer, kan man ge verket ett generellt uppdrag att integrera ökad hänsyn till ekosystemtjänster i utvecklingen av innovationer.

Utskottets ställningstagande

Enligt propositionen avser regeringen att inrätta en nationell samordnare för ekosystemtjänster inom kommittéväsendet. Samordnaren ska ha ett tidsbegränsat uppdrag att verka för en förbättrad kompetens och ett ökat kunskapsunderlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster hos näringsliv, kommuner och relevanta myndigheter i Sverige. Naturvårdsverket ska få i uppdrag att genomföra en satsning på kommunikation om ekosystemtjänster i samverkan med samordnaren och berörda myndigheter. Regeringen betonar att den kunskap om ekosystemtjänsters värde som tas fram i arbetet för att nå etappmålet om betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster bör samlas in och tillgängliggöras genom miljömålsuppföljningen. Det ger en grund för utformningen av flera av de åtgärder som krävs för att nå etappmålet.

Regeringen planerar även att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med närmast berörda myndigheter utarbeta en vägledning gällande statliga myndigheters arbete med ekosystemtjänstbedömningar. Svenska myndigheter bör aktivt stödja och delta i internationellt samarbete om metodutveckling och forskning om ekosystemtjänstbedömningar. Vägledning bör även ges till länsstyrelserna om hur bättre hänsyn till ekosystemtjänster kan tas i arbetet gentemot kommuner och regionplaneorgan när det gäller fysisk planering och handlingsplaner för grön infrastruktur. Vägledningen bör vidare omfatta hur det biologiska kulturarvet kan förvaltas så att viktiga natur- och kulturvärden består. Även kommunerna ska få vägledning om hantering av ekosystemtjänster. Boverket kommer att få i uppdrag att utarbeta en vägledning och ett kompetensstöd när det gäller hantering av ekosystemtjänster vid tillämpningen av 2 kap. plan- och bygglagen (2010:900) samt 3 och 4 kap. miljöbalken i den fysiska planeringen. Genom detta uppdrag kommer kommunernas viktiga roll när det gäller tätortsnära skogar att tydliggöras.

Utskottet välkomnar de initiativ som planeras för att öka kunskapen om ekosystemtjänster i samhället. Med hänvisning till pågående arbete som rör de väckta förslagen föreslår utskottet ingen åtgärd med anledning av motionerna 2013/14:MJ492 (S) yrkande 69 och 2013/14:MJ27 (MP) yrkandena 3 och 5.

När det gäller förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt uppger regeringen att man avser att följa tillämpningen av förordningen i syfte att vid behov underlätta statlig medfinansiering av kommunernas arbete med ekosystemtjänster. Utskottet, som anser att kunskapen om olika stöds och er-

sättningsars kostnadseffektivitet för att bidra till att miljö kvalitetsmålen uppfylls fortsatt behöver förbättras, ser positivt på att regeringen har frågan under bevakning. Mot bakgrund av det anförda kan motion 2013/14: MJ27 (MP) yrkande 6 enligt utskottets mening lämnas utan vidare åtgärd. Yrkandet avstyrks.

När det gäller arbetet med att synliggöra ekosystemtjänsternas värden avser regeringen att ge Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att analysera vilka delar av den officiella statistiken som kan sammanställas för att möta behoven av data om ekosystemtjänster för miljöräkenskaper, hållbarhetsindikatorer och miljömålsuppföljning. SCB bör fortsatt delta i internationellt samarbete för att utveckla relevanta indikatorer för hållbar utveckling. Tillgängliga hållbarhetsindikatorer bör enligt regeringens bedömning på sikt kunna redovisas i anslutning till underlag för finanspolitiska beslut för att klargöra sambanden mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. De internationella initiativen har kommit långt med att standardisera sociala och ekonomiska mått, inklusive naturkapital som skog, fisk, vatten och energi. Indikatorer för andra ekosystemtjänster och för miljöförändringar förefaller svårare att standardisera internationellt. Liksom regeringen bedömer utskottet att arbetet med att förfinas indikatorerna för att bättre redovisa ekosystemtjänsternas bidrag till naturkapitalet behöver fortsätta. Utskottet utgår från att ökade kunskaper om värdet av ekosystemtjänster kommer att leda till att certifieringssystem och investeringsbeslut i större utsträckning kommer att redovisa påverkan på biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2013/14: MJ25 (S) yrkande 2 och 2013/14: MJ27 (MP) yrkande 4. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Regeringen bedömer att en effektiv metod för att relativt snabbt få genomslag för hållbarhetskrav är att påverka stora finansiella aktörer, som fondförvaltare, att väga in värdet av ekosystemtjänster i sina bedömningar. Det är dock i dagsläget svårt för investerare att bedöma hur företag och fondförvaltare arbetar med hållbarhetsfrågor i allmänhet och ekosystemtjänster i synnerhet. Arbete har inletts inom det nordiska miljömärket Svanen att se över möjligheten till miljömärkning av fonder. I detta arbete skulle både klimatfrågor som ekosystemtjänster kunna ingå. En förbättrad kunskapsuppbyggnad om värdet av ekosystemtjänster skulle underlätta för investerare att bedöma såväl risker förknippade med miljöskador som affärsmöjligheter som följer av utveckling av ekosystemtjänstbaserade lösningar som grund för hållbar affärsutveckling. Utskottet utgår från att en sådan utveckling kommer att leda till att investeringsbeslut i högre grad tar hänsyn till dessa värden. Mot bakgrund av det anförda föreslås att motion 2013/14: MJ26 (V) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Innovationer av nya produkter och tjänster samt affärs- och förvaltningsmodeller kan ge viktiga bidrag till ett hållbart nyttjande av biologisk mångfald och ekosystemens resurser. Det är dock troligen inte nödvändigt att göra en särskild satsning genom avgränsade program om ekosystemtjänstinnovationer. Förvaltning och utveckling av ekosystemtjänster är enligt utskottets

mening relevant för flera sektorer, och kunskap om ekosystemens mångfunktionalitet bör fortsatt integreras i de fall det är relevant. Då kan utveckling av innovationer som t.ex. bidrar till att snabbare nå miljökvalitetsmålen främjas samtidigt som affärsmässig lönsamhet och miljöteknikexport gynnas. Regeringen uppger att det inom ramen för Vinnovas utlysningar om miljöinnovationer, transport och miljöinnovationer och testbäddar för miljöteknik samt programmet Utmaningsdriven innovation pågår ett flertal projekt som syftar till sådana helhetslösningar som efterfrågas i motion 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 7. Motionen kan därmed enligt utskottets mening lämnas utan vidare åtgärd.

Skyddade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag (S, M, MP, V) om skyddade områden.

Jämför reservationerna 21 (SD), 22 (MP) och 23 (MP, V).

Motionerna

I motion 2013/14:MJ303 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1 anförs att de naturreservat som har bildats är ojämnt fördelade i landet. Stora markavsättningar har gjorts i glest befolkade delar av norra Sverige. En översyn av reservatsbildningen behöver göras så att inte dessa kommuners möjlighet att utvecklas hämmas. Det är också viktigt att det upprättas konkreta och adekvata skötselplaner för de reservat som bildas (yrkande 2). Bristande skötsel leder till att miljön förlorar den biologiska mångfald man ursprungligen ville bevara. Enligt motion 2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 leder bildandet av naturreservat till minskade inkomstmöjligheter för skogsägare och lantbrukare. Dessa grupper får allt svårare att klara sin försörjning. Regeringen borde överväga en maxtid för hur länge staten får reservera områden på en fastighet utan att ersättning utbetalas till markägaren (yrkande 2). Markägaren kan under denna tid ha räntekostnader för men inte bruksrätt till ett område.

I motion 2013/14:MJ318 av Borian Åberg (M) föreslås att en möjlighet att bedriva kommersiell verksamhet i nationalparker utan särskilt tillstånd från länsstyrelsen eller Naturvårdsverket borde övervägas. I dag finns ett generellt förbud mot sådan verksamhet i nationalparker. Enligt motion 2013/14:MJ472 av Meeri Wasberg m.fl. (S) bör regeringen se över möjligheten att genom ett tillägg i nationalparksförordningen utse Skärgårdsstiftelsen till förvaltare av den tänkta nationalparken Nämdöskärgården. Det skulle ge förvaltarskapet en lokal förankring och ge positiva samhällsekonomiska effekter. Sverige behöver arbeta med nya metoder och former av områdesskydd parallellt med bevarande genom naturreservat och nationalparker enligt kommittémotion

2013/14: MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4. Regeringen bör återkomma med ett förslag om ekolandskap som är mer konkret än det nuvarande förslaget om grön infrastruktur. Etappmålet för skydd av marina områden bör höjas till 20 procent skyddad areal enligt motion 2013/14: MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 8. Forskning pekar på att detta är mer i linje med vad som krävs för att värna viktiga livsmiljöer.

I motion 2013/14: MJ237 av Magnus Ehrencrona (MP) yrkandena 1 och 2 föreslås att Öresund ska bli en marin nationalpark eller att det i vart fall utreds hur Öresund kan bli ett sammanhängande område med särskilt högt skydd. Sedan 1932 har det av säkerhetsskäl varit trålningsförbud i Öresund. Detta har bibehållit många arter och miljöer i livskraftigt skick. Samtidigt pågår en befolkningsökning i regionen, vilket innebär ett växande intresse för exploatering. Därför finns det skäl att undersöka hur skyddet av ekosystemet i Öresund kan utökas och förstärkas. Enligt motion 2013/14: MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande 3 bör arbetet med att inrätta fler marina naturreservat stärkas.

Enligt motion 2013/14: MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande 2 bör flera marina reservat bli helt fredade för skadlig mänsklig påverkan. Man kan t.ex. införa förbud mot exploatering, olje- och mineralutvinning, muddring, dumpning, bottentrålning, båttrafik m.m. Områden som fredas på detta sätt får stor betydelse för fiskreproduktionen. Vidare anförts att det inte har varit tydligt om det är regeringen eller länsstyrelsen som har mandat att besluta om skyddsåtgärder såsom förbud mot bottentrålning i de marina naturreservaten (yrkande 1). Ansvarsfördelningen behöver därför tydliggöras. I kommittémotion 2013/14: MJ424 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 begärs att regeringen tar initiativ till förhandlingar med andra EU-länder i syfte att reglera ohållbart fiske som försämrar de biologiska värdena i Natura 2000-områden. Hur fisket ska regleras i dessa områden är oklart, och i vissa områden sker t.o.m. fiske med bottentrål som skadar bottenmiljön.

Motion 2013/14: MJ248 av Tina Ehn (MP) behandlar frågor kring ålgräsängar. Enligt motionen behövs en inventering av ålgrässets utbredningsområde längs Sveriges kust (yrkande 1). Ålgräsängar har en viktig ekologisk och ekonomisk roll eftersom ängarna fungerar som skydd och lekplats åt fisk, som t.ex. torsk, vitling och ål. Ålgräsängarna stabiliserar dessutom bottensediment och tar upp partiklar och näringsämnen ur vattnet. Ålgräsängarna behöver därför skyddas i samband med planering av kustnära aktiviteter, såsom båthamnar, marinor och muddringsaktiviteter (yrkande 2). Intresset för kustnära boende med bryggor, sjöbodas och marinor är stort. Alltför ofta förlorar unika miljöer mot andra starka intressen. Det kan vara svårt för en kustkommun att avgöra hur viktigt det kan vara att skydda en mjukbotten med ålgräs. Ålgräsängar behöver även skyddas inför framtida klimatförändringar (yrkande 3). Det är dessutom nödvändigt att minska övergödningen och överfisket i våra vattendrag och hav för att ge ålgräsängarna bättre livsförutsättningar (yrkande 4). Övergödning och överfiske i kombination har visat sig ge över-

växt av alger, dels genom tillskottet av närsalter, dels genom s.k. trofiska kaskadeffekter. Färre stora rovfiskar leder till att de små rovfiskarna ökar i antal. Dessa håller nere mängden små algbetande kräftdjur, vilket gynnar tillväxten av fintrådiga alger.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Som redovisats ovan framhåller regeringen i propositionen att Sverige bör leva upp till det beslutade etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden. Enligt etappmålet ska bevarandet ske med ekologiskt representativa system som ska vara förvaltade på ett effektivt sätt. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utveckla insamling, sammanställning, redovisning och rapportering av statistik över skydd av land- och vattenområden i Sverige. Ett uppdrag bör också ges för att genomföra en fördjupad analys av hur den ekologiska representativiteten ser ut i det svenska skyddet av land- och sötvattensområden och hur den kan stärkas genom de insatser som beskrivs i propositionen. Mot denna bakgrund föreslås att motion 2013/14:MJ303 (M) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd i den mån förslagen inte kan anses tillgodosedda.

När det gäller frågan om nya skyddsformer framhåller regeringen att ett stärkande av de ekologiska sambanden i landskapet har stor betydelse för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna. Regeringen vill därför att s.k. grön infrastruktur utvecklas i hela landskapet. Regeringen bedömer att regionala handlingsplaner för grön infrastruktur bör tas fram i samarbete mellan berörda landskapsaktörer, t.ex. markägare, brukare, myndigheter, ideella organisationer och andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå. Syftet med planerna är att identifiera naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet som skapar ett ekologiskt sammanhang i landskapet och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster. Befintliga instrument, information och frivilliga insatser är viktiga grunder för bevarandet. Handlingsplanerna ska baseras på geografisk information där ingående delar klassificeras och behovsanalyseras i fråga om lämplig brukningsmetod, skötsel, skydd, bevarande eller restaurering. Regeringen avser att initiera detta arbete under 2014 och det ska vara genomfört i större delen av landet 2017. Regeringen avser vidare att noga följa utvecklingen av grön infrastruktur för att vid behov initiera en analys av behov av restaurering fördelat på olika typer av ekosystem och geografisk fördelning. Mot bakgrund av det anförda ser utskottet inte något skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2013/14:MJ25 (S) yrkande 4. Förslaget avstyrks.

När det gäller frågan om hur fastighetsägarnas intressen tas till vara vid naturreservatsbildning noterar utskottet följande. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får länsstyrelsen eller kommunen förklara ett mark- eller vattenområde som

naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Hänsyn ska tas till enskilda intressen vid prövning av frågor om områdesskydd (7 kap. 25 § miljöbalken). En inskränkning i en enskild persons rätt att använda mark eller vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

När en fråga har väckts om att ett område eller ett föremål ska skyddas som naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde får länsstyrelsen eller kommunen för viss tid, dock högst tre år, meddela förbud mot att åtgärder vidtas utan tillstånd, om åtgärderna berör området och strider mot syftet med det tilltänkta skyddet (s.k. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § miljöbalken). Om det finns särskilda skäl får förbudet förlängas i ytterligare högst ett år. Om det finns synnerliga skäl får förbudet därefter förlängas i ytterligare högst ett år. En fastighetsägare kan ansöka om tillstånd för att vidta en åtgärd som omfattas av det interimistiska förbudet. Om beslutsmyndigheten inte medger tillstånd kan fastighetsägaren ha rätt till ersättning (31 kap. 4 § första stycket tillsammans med 31 kap. 5 § andra stycket miljöbalken). En sådan ersättning ska betalas med ett visst årligt belopp (31 kap. 31 § andra stycket). Enligt Naturvårdsverkets vägledning om bildande av naturreservat (processbeskrivning, interimistiska förbud, daterad 2013-08-30) ska ersättningen täcka den årliga förlust som fastighetsägaren gör. I vägledningen framhåller Naturvårdsverket även att naturvårdsavtal ofta är ett ändamålsenligt alternativ till interimistiska förbud. Staten eller en kommun kan exempelvis avtala med fastighetsägaren att denna mot ersättning ska avstå från att avverka skog under upplåtelseiden, medan reservatsbildningen pågår.

När ett område slutligen skyddas, exempelvis som ett naturreservat, kan ersättning lämnas enligt bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719). Genom ändringar i expropriationslagen 2010 höjdes dessa ersättningar. Bland annat görs ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 procent av fastighetens marknadsvärde eller marknadsvärdesminskning (prop. 2009/10:162, bet. 2009/10:CU21, rskr. 2009/10:362–363). Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2013/14: MJ323 (M) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd, i den mån de inte är tillgodosedda.

Vad gäller frågan om möjligheten att bedriva kommersiell verksamhet i nationalparker fick Naturvårdsverket i regleringsbrevet för budgetåret 2012 (regeringsbeslut 2013-02-14) i uppdrag av regeringen att se över föreskrifterna för Sveriges nationalparker när det gäller bestämmelser som försvårar kommersiella arrangemang. En utgångspunkt för arbetet har varit att det är karaktären på och omfattningen av en verksamhet som har betydelse för risken för skador och inte huruvida verksamheten är kommersiell eller inte. Naturvårdsverket har i samråd med berörda länsstyrelser tagit fram förslag på ändrade föreskrifter och skickat dessa på remiss. Resultatet av översynen ska redovisas till regeringen senast den 15 juni 2014. Mot bakgrund av det anförda får motion 2013/14: MJ318 (M) anses tillgodosedd och bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om vilket organ som ska utses som förvaltare av den planerade nationalparken i Nämdöskärgården kan följande noteras. Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde som tillhör staten efter riksdagens medgivande förklaras som nationalpark av regeringen i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (7 kap. 3 § miljöbalken). Regeringen har meddelat sådana föreskrifter genom nationalparksförordningen (1987:938). I förordningen regleras vilket organ som är förvaltare för respektive beslutad nationalpark (3 §). Riksdagen har således delegerat beslutanderätten i denna fråga till regeringen. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2013/14:MJ472 (S).

Marina skyddade områden

Utskottet konstaterar att etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden innebär att det formella skyddet av marina områden bör ha ökat med minst 570 000 hektar till 2020. Vidare konstaterar utskottet att Sverige är part till konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Ospar) och Helsingforskommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (Helcom). Ospar och Helcom är regionala havsmiljökonventioner med syfte att skydda den marina miljön i respektive havsområde. Regeringen framhåller att man genom deltagande i Ospars och Helcoms arbete har verkat för att det har etablerats nätverk av marina skyddade områden, tagits fram rödlistor på hotade arter och habitat och föreslagits åtgärder på regional nivå för att skydda Östersjöns och Nordostatlantens biologiska mångfald. Inom Ospar prioriterar regeringen bl.a. arbetet med marina skyddade områden, skydd av hotade arter och habitat och arbetet med marint skräp. Regeringen uppger vidare att man inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik aktivt har drivit på förhandlingarna i syfte att återställa de marina biologiska resurserna. Man har också drivit att miljöskyddskraven ska integreras i utformningen och genomförandet av unionens gemensamma fiskeripolitik och verksamhet.

Som påpekas i en av motionerna har grunda kustnära miljöer en stor betydelse som lek- och uppväxtområden för fiskar och är viktiga områden för primärproduktion. Dessa områden har påverkats starkt av exploatering, muddring, fiske och övergödning. I detta sammanhang bör framhållas att som en del av Sveriges genomförande av havsmiljödirektivet ska Havs- och vattenmyndigheten under 2014 ta fram ett nationellt övervakningsprogram i enlighet med kraven i direktivet. Det nya programmet ska vara i funktion fr.o.m. 2015. Även om samordning med nuvarande övervakning sker, kommer det nya programmet att innebära mer övervakning än i dag eftersom direktivet omfattar aspekter av havsmiljön som inte omfattas av den nuvarande miljöövervakningen. Exempel på sådana aspekter är undervattensljud, marint skräp (såväl

på stränder som i havet), utbredning av habitat, näringsvävar, riktad övervakning av främmande arter och fysisk påverkan på t.ex. bottnar.

Utskottet anser att det är en viktig åtgärd inom havsförvaltningen att långsiktigt skydda väl fungerande och representativa nätverk av marina områden i syfte att på lång sikt säkerställa havens ekosystemtjänster. I likhet med regeringen anser utskottet att kunskapen om de marina ekosystemen och utbredningen av marina naturtyper behöver utvecklas och att skyddet av marina områden behöver förstärkas. Ett fortsatt konkret åtgärdsarbete är nödvändigt för att bevara havets och kusternas biologiska mångfald, kulturmiljöer, ekosystemtjänster och långsiktigt hållbara produktionsförmåga. Miljömålsberedningen har i uppdrag att ta fram en strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik (dir. 2012:95). När det gäller hantering av bevarande av vattenområden vill regeringen avvakta med att överväga eventuella kompletterande insatser tills denna strategi har presenterats i juni 2014. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att miljömålsberedningens förslag bör inväntas och utskottet är därför inte berett att föreslå några åtgärder på detta område. Motionerna 2013/14:MJ27 (MP) yrkande 8, 2013/14:MJ237 (MP) yrkandena 1 och 2, 2013/14:MJ248 (MP) yrkandena 1, 2, 3 och 4 samt 2013/14:MJ382 (MP) yrkande 3 avstyrks därmed.

När det gäller skyddsbestämmelser i marina skyddade områden vill utskottet inledningsvis framhålla att nyttjande av havets resurser genom näringsverksamhet, rekreation eller annat nyttjande bör ske på ett långsiktigt hållbart sätt som inte hotar havets biologiska mångfald. Vad gäller hur frågan regleras noterar utskottet följande. I ett beslut om att bilda naturreservat ska länsstyrelsen eller kommunen ange de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, s.k. reservatsföreskrifter (7 kap. 5 § miljöbalken). En reservatsföreskrift kan exempelvis förbjuda eller begränsa rätten till fiske. När reservatsföreskrifter beslutas ska hänsyn även tas till enskilda intressen och föreskriften får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I skyddade havsområden kan fiske även regleras genom att Havs- och vattenmyndigheten förbjuder eller begränsar fiske eller användningen av fiskemetoder eller fiskeredskap enligt 8 § fiskeförordningen (1993:1097). Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om reglering av fiske i skyddade havsområden (rapport 6416, mars 2011). I rapporten förespråkas att man från fall till fall får avgöra vilken typ av reglering som är bäst lämpad för att säkerställa bevarandemålen i ett skyddat område. Reglering av fiske genom reservatsföreskrifter kan vara att föredra om syftet är att bevara marina områden helt fria från störningar under lång tid, medan fiskerilagstiftningen kan vara att föredra om en adaptiv reglering är mer ändamålsenlig.

Utskottet konstaterar dock att möjligheten för svenska myndigheter att reglera fiske begränsas av EU:s gemensamma fiskeripolitik och av fiskeavtal med omgivande kuststater. Den 1 januari 2014 började Europaparlamentets och rådets nya förordning 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken att

gälla. Enligt artikel 20 i denna förordning får en medlemsstat vidta icke-diskriminerande åtgärder för att bevara fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen inom en gräns på tolv nautiska mil från dess baslinjer, förutsatt att EU inte har antagit sådana åtgärder. För Sveriges del begränsas emellertid denna möjlighet till nationell reglering eftersom Sverige har avtalat med Danmark och Finland om tillträde till en stor del av kustvattnet innanför tolvmilsgränsen (artikel 5 tillsammans med bilaga I till förordningen). Regleringar som begränsar möjligheten för avtalsländernas fartyg att fiska i dessa vatten måste därför föregås av samråd enligt artikel 20.2 i förordningen.

Utöver den nyss nämnda möjligheten till nationella föreskrifter innanför tolvmilsgränsen får medlemsstaterna anta bevarandeåtgärder som berör fiske även utanför denna gräns i vatten som ligger under medlemsstatens jurisdiktion, om syftet är att förhindra försämring av livsmiljöer och störning av arter i Natura 2000-områden (artikel 11). Denna möjlighet är dock begränsad om det finns andra medlemsstater som har ett direkt förvaltningsintresse i det fiske som berörs. Om så är fallet måste de berörda länderna vara överens och kunna lämna en gemensam rekommendation till EU-kommissionen (artikel 18.1). Om inte alla länder kan enas kring gemensamma rekommendationer får kommissionen lägga fram ett förslag om lämpliga bevarandeåtgärder som kan antas av Europaparlamentet och rådet via det ordinarie lagstiftningsförfarande (artikel 294 i fördraget om EU:s funktionssätt).

Som ovan har redovisats är reglering av fiske i skyddade havsområden en komplex fråga. Utskottet vill därför framhålla att Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för 2014 (beslut 2013-12-19) har fått i uppdrag att identifiera och se till att åtgärder vidtas i syfte att nå bevarandemålen i marina skyddade områden, framför allt vad gäller fiske som är skadligt i förhållande till bevarandemålen i dessa områden. En lägesrapport, inklusive en tidsplan för det fortsatta arbetet, ska lämnas till Miljödepartementet senast den 31 oktober 2014. Som ett led i Havs- och vattenmyndighetens vägledningsarbete när det gäller marina skyddade områden har myndigheten låtit Havsmiljöinstitutet och Uppsala universitet ta fram en rapport om hur fiske kan regleras i Natura 2000-områden (Fiske och Natura 2000, Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:7).

När det gäller arbetet med Natura 2000-områden konstaterar utskottet att arbetet nu har förskjutits från att handla om att inrätta områden till att handla om hur områdena ska skötas för att bevara de värden som områdena har inrättats för. Regeringen redovisar i propositionen att man under 2014 har beslutat om att utse 81 Natura 2000-områden till särskilda bevarandeområden, vilket innebär att det i bevarandeplaner eller liknande för varje område ska finnas mål för bevarandet av de arter och naturtyper som området har skyddats för. Regeringen har utsett totalt 3 948 särskilda bevarandeområden och avser att verka för att alla Natura 2000-områden senast 2016 utses som särskilda bevarandeområden.

Avslutningsvis vill utskottet åter nämna att Miljömålsberedningen har i uppdrag att ta fram en strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik (dir. 2012:95). Beredningen har identifierat ett antal utredningsområden som ska behandlas i strategiarbetet, bl.a. arbetet med skydd och skötsel av vattenområden, hur ett hållbart fiske ska uppnås och hur man ska uppnå en tydligare och mer verkningfull styrning inom vattenområdet. Uppdraget ska slutredovisas i juni 2014.

Skydd av marina områden har stor betydelse för att bevara havets biologiska resurser. Utskottet konstaterar att förtydliganden har skett i fråga om reglering av fiske i skyddade områden i samband med EU:s reformerade fiskeripolitik, samtidigt som ett nationellt arbete pågår i denna fråga. Mot bakgrund av det anförda föreslås att motionerna 2013/14: MJ382 (MP) yrkandena 1 och 2 och 2013/14: MJ424 (V) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Hav och vattendrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag (S, SD, KD) om biologisk mångfald i vattendrag och om vattenbruk.

Jämför reservationerna 24 (S, MP, V) och 25 (SD).

Motionerna

Några motioner behandlar frågor om vattendrag. I kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 34 efterfrågas åtgärder för att säkerställa den biologiska mångfalden i vattendrag. Motionärerna anser att myndigheternas arbete i frågor om biologisk mångfald i rinnande vattendrag bör samordnas. Vidare bör vattenregleringsföretagen åläggas insatser för att bevara och återskapa den biologiska mångfalden i berörda vattendrag. Enligt motion 2013/14: MJ368 av Lars Gustafsson (KD) har ett lyckat försök med ålrännor, vinklade rensgaller och andra enkla åtgärder för att återställa ålens och andra fiskarters vandringsleder gjorts i Ätran. Detta projekt bör prövas i större skala genom insatser i fler vattendrag. Enligt kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35 bör regeringen se till att uppföljningen av insatser för restaurering av vattendrag och fiskevård blir bättre. Det finns i dag ingen helhetsbild av vilka resultat som statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten har och vilka mål som har nåtts.

I motion 2013/14: MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 6 förespråkas att vattenbruket ska främjas. Efterfrågan på fisk ökar snabbt globalt och för att minska trycket och överfisket i våra hav är fiskodling en väg framåt. I Sverige bör vi ta ett helhetsgrepp om vattenbruket och stimulera framväxt av denna bransch.

Utskottets ställningstagande

Den mest utbredda påverkan på sjöar och vattendrag är att man har förändrat den fysiska vattenmiljön genom exempelvis dammar, kraftverk och utdikning. Även enstaka hinder i ett system förändrar hela systemets struktur och funktion med risk för att vissa arters populationer slås ut. Antalet restaurerade vattendrag har ökat de senaste åren, men utskottet anser i likhet med regeringen att arbetet behöver intensifieras. Flera vattenlevande arter såsom lax och ål behöver kunna röra sig uppströms och nedströms i vattendrag (vandra). Vid t.ex. vattenkraftverk kan möjligheten till sådan vandring begränsas och åtgärder behöver därför vidtas vid vattenkraftverken för att stärka den biologiska mångfalden.

Vad gäller vattenregleringsföretagens ansvar för den biologiska mångfalden vill utskottet påpeka att regeringen 2012 tillsatte Vattenverksamhetsutredningen (dir. 2012:29, 2012:60 och 2013:37) i syfte att se över regelverket för vattenverksamheter. De ändringar som föreslås ska säkerställa att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter har tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken och EU-rätten, samtidigt som en väl fungerande markavvattning och en fortsatt hög regler- och produktionskapacitet i den svenska vattenkraftproduktionen eftersträvas.

I Vattenverksamhetsutredningens delbetänkande Ny tid för prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2013:69) föreslår utredningen ett system med ny prövning av de tillstånd som har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande och de äldre rättigheter som alljämt har rättskraft. Enligt utredningen är det nödvändigt att åstadkomma ett system som gör det möjligt för tillsynsmyndigheterna att ställa krav på att alla äldre anläggningar och verksamheter bedrivs i enlighet med gällande rätt. Den 4 juni i år lämnades slutbetänkandet I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35). Betänkandet innehåller förslag till ändrade regler för att göra prövningen av vattenverksamheter mer lik prövningen av miljöfarliga verksamheter. Enligt uppgift kommer Vattenverksamhetsutredningens betänkanden nu att beredas inom Regeringskansliet.

En viktig komponent i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag är kraven i EU:s ramdirektiv för vatten (direktiv 2000/60/EG). Regeringen uppger att man prioriterar genomförandet av ramdirektivet för vatten (skr. 2013/14:145). Myndigheter och kommuner vidtar åtgärder enligt de åtgärdsprogram som följer av direktivet, men insatserna behöver förstärkas ytterligare för att miljö kvalitetsnormerna ska följas. De krav på miljöövervakning som har kommit med såväl ramdirektivet för vatten som havsmiljödirektivet (direktiv 2008/56/EG) kräver förändrad och utökad miljöövervakning i både sötvatten, grundvatten och havet. Övervakningen är också central för att utvärdera effekterna av vidtagna åtgärder. Det behövs en mer effektiv och stärkt miljöövervakning, bl.a. vad gäller möjligheten att bättre integrera egenkontroll av vatten med nationell och regional miljöövervakning för att optimera insatserna. Regeringen avser därför att se över miljöövervakningen under 2014.

Utskottet noterar att anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö får användas för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer, exempelvis för stöd till fiskevården. Sådant stöd ska särskilt främja det svenska miljömålsarbetet. Anslaget får även användas för utvärdering av vidtagna åtgärder. Havs- och vattenmyndigheten lät 2012 Havsmiljöinstitutet granska delar av den projektverksamhet som finansieras genom havs- och vattenmiljöanslaget i syfte att utvärdera resultat och effekter samt hanteringen av projekten (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013:17). Till följd av rapporten avser Havs- och vattenmyndigheten att bl.a. stärka uppföljningen av det åtgärdsarbete som finansieras med havs- och vattenmiljöanslaget.

Som ovan nämnts fick Miljömålsberedningen i september 2012 i uppdrag att föreslå en strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik med ett helhetsperspektiv på havs- och sötvattenpolitiken. I uppdraget ingår att utifrån en bred problemanalys föreslå de etappmål, styrmedel och åtgärder som behövs för att nå relevanta delar i generationsmålet samt de miljökvalitetsmål som är kopplade till en sammanhållen och hållbar vattenpolitik. Beredningen har identifierat ett antal utredningsområden som ska behandlas i strategiarbetet, bl.a. arbetet med skydd, skötsel och restaurering av vattenområden, arbetet med hållbart fiske och hur en tydligare och mer verkningfull styrning inom vattenområdet kan åstadkommas. Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 9 juni 2014. Regeringen uppger i propositionen att man avser att återkomma med kompletterande insatser när denna strategi har presenterats.

Utskottet genomförde 2011 en uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft och vill i detta sammanhang liksom tidigare understryka vikten av insatser för restaurering av vattendrag och av att följa upp resultatet av de insatser som görs. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det pågår ett omfattande arbete i fråga om biologisk mångfald i rinnande vatten och utgår från att regeringen även fortsättningsvis kommer att driva frågan. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2013/14: MJ492 (S) yrkandena 34 och 35 samt 2013/14: MJ368 (KD) lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller främjande av vattenbruk vill utskottet hänvisa till sitt tidigare uttalande i frågan (bet. 2013/14: MJU9 Fiskeripolitik s. 35 f.). Utöver vad som anfördes där kan tilläggas att miljöministern i ett interpellationssvar (ip. 2013/14:47) framhöll att vattenbruket behöver växa eftersom många vilda fiskbestånd är hotade av utfiskning. Sverige har stor potential för att utveckla ett hållbart vattenbruk, och för att ta till vara denna potential har Jordbruksverket tillsammans med forskare, myndigheter, intresseorganisationer och näringen tagit fram en strategi för svenskt vattenbruk. Strategin ska konkretiseras genom en handlingsplan som enligt uppgift från Jordbruksverket kommer att presenteras under hösten. Med hänvisning till pågående arbete föreslås att motion 2013/14: MJ24 (SD) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Skydd av arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, MP, C, SD, V) om artskydd.

Jämför reservationerna 26 (MP), 27 (S, MP, V), 28 (MP, V), 29 (SD), 30 (S) och 31 (SD).

Motionerna

I motion 2013/14: MJU27 av Helena Leander (MP) yrkande 14 påpekas att regeringen borde ge de ansvariga myndigheterna i uppdrag att så snart revideringen av den svenska rödlistan är färdig göra en förnyad analys av vilka bland de rödlistade arterna som har störst behov av åtgärdsprogram. Vidare bör regeringen tydliggöra Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets uppdrag och ansvar i fråga om åtgärdsprogram för hotade arter för att främja ett ökat engagemang från dessa myndigheters sida (yrkande 15). Regeringen bör även tillsätta en utredning om hur Sverige på bästa sätt kan bidra till bevarandet av arter som funnits i vårt land men som har blivit utrotade (yrkande 16). Dagens arbete med hotade arter har som utgångspunkt att bevara de arter som ännu finns i landet, men i ett långsiktigt och globalt perspektiv är det inte tillräckligt eftersom nationella utdöenden kommer att ackumuleras och leda till globala utdöenden. Den svenska miljöövervakningen har hittills i huvudsak varit inriktad på att beskriva miljöns tillstånd på ett övergripande sätt, utan att fullt ut beakta vad som behövs för miljömålsuppföljningen och utan koppling till åtgärder (yrkande 20). Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med andra berörda myndigheter ta fram förslag med kostnadsbedömningar om hur en systematisk övervakning av de mest hotade arterna och naturtyperna ska organiseras och genomföras. För att förbättra kunskapen om den biologiska systematiken behöver Svenska artprojektet stärkas (yrkande 19). Artprojektet bör arbeta för en ökad medvetenhet om ekosystemtjänster genom att åskådliggöra exempel på arternas ekologiska funktioner. På liknande sätt begärs i kommittémotion 2013/14: MJU26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 att regeringen ska återkomma med förslag om att nödvändiga resurser säkerställs för Svenska artprojektet. Svenska artprojektet bör utgöra en kontinuerlig verksamhet snarare än ett avgränsat projekt.

Ett antal motioner behandlar frågor kring säl och skarv. Enligt motion 2013/14: MJU438 av Annicka Engblom och Mikael Cederbratt (båda M) bör en mer aktiv förvaltningspolitik för säl och skarv övervägas. De alltmer utbredda bestånden av gråsäl och skarv innebär att yrkesfisket får en ännu svårare situation att hantera. Även i motion 2013/14: MJU246 av Krister Örnfjäder (S) hänvisas till situationen för det kustnära fisket. I motionen förespråkas att förvaltningsplanerna för säl och skarv ändras så att jakten kan utökas. I motion 2013/14: MJU496 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1 hävdas att om fiskets

problem med sälskador ska kunna kontrolleras genom skydds jakt på säl bör även jakt på vikaresäl tillåtas. Enligt yrkande 2 i samma motion innebär det jaktförbud som råder i sälskyddsområdena att jakt på skadegörande sälar i anslutning till fiskeredskapen försvåras. I motion 2013/14: MJ306 av Anders Åkesson och Per-Ingvar Johnsson (båda C) framhålls behovet av att stimulera allmän jakt på säl eftersom den som yrkesmässigt utövar fiske inte nödvändigtvis är jägare. Det växande antalet sälar har lett till en konkurrenssituation om tillgången på fisk som allvarligt hotar det småskaliga och kustnära svenska yrkesfisket.

I motion 2013/14: MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 5 påpekas att EU:s fågeldirektiv begränsar Sveriges möjlighet att förvalta vårt skarvbestånd. Regeringen bör inom EU verka för att reformera art- och habitatdirektivet (92/43) och fågeldirektivet (2009/147) så att beslutsmakt återförs till Sverige. På liknande sätt begärs i motion 2013/14: MJ388 av Isak From m.fl. (S) att regeringen ska verka för att art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet ändras i syfte att införa en mekanism för att anpassa direktiven till förändrade förhållanden.

Vindkraft har kommit att bli ett betydande hot för rovfåglar och fladdermöss enligt 2013/14: MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 4. Reglerna och riktlinjerna för uppförande av vindkraftverk måste ändras så att risken att skyddsvärda rovfåglar och fladdermöss dödas minskar.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Regeringen aviserar i propositionen att man kommer att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen och angränsande regelverk på artskyddsområdet. Syftet med uppdraget ska vara att efter en allmän översyn av bestämmelserna på området föreslå dels en lättöverskådlig och samlad artskyddslagstiftning, dels enskilda bestämmelser som på ett bättre sätt än i dag tillvaratar nationella och internationella skyddsintressen samtidigt som de är väl avpassade för deras praktiska tillämpning. Regeringen anser även att arbetet mot artskyddsbrott behöver förstärkas. Berörda myndigheter ska därför få i uppdrag att redovisa åtgärder som syftar till att förebygga brott samt att stärka, samordna och samverka kring samt koordinera arbetet mot artskyddsbrott. Myndigheterna bör dessutom ta fram en handlingsplan för att förbättra regelefterlevnad och tillsyn i fråga om arter som finns upptagna på bilagorna till konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter.

När det gäller arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter noterar utskottet att målsättningen för närvarande är att nå etappmålet för hotade arter och naturtyper till 2015. Etappmålet innebär att åtgärdsprogram för att nå gynnsam bevarandestatus ska vara genomförda eller under genomförande senast 2015 för sådana hotade arter och naturtyper vars bevarande inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd. Regeringen betonar i propositionen att det är viktigt att nå

etappmålet om hotade arter och naturtyper för att säkra biologisk mångfald. Regeringen avser därför att noga följa myndigheternas arbete med åtgärdsprogram och vid behov vidta åtgärder för att etappmålet ska nås. Med hänvisning till det pågående arbetet föreslår utskottet att motion 2013/14:MJ27 (MP) yrkandena 14, 15 och 16 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller miljöövervakning kan inledningsvis konstateras att övervakningen syftar till att beskriva tillståndet i miljön, bedöma hotbilder, lämna underlag för åtgärder, följa upp beslutade åtgärder och ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan samt internationell rapportering (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20). Miljöövervakningen ska vara anpassad till lagstiftningen om miljö kvalitetsnormer och inriktas mot uppföljning av de nationella miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket ansvarar för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen.

I propositionen lyfter regeringen fram att det framför allt finns behov av en mer effektiv och stärkt miljöövervakning för hav, ytvatten och grundvatten samt för sjöfågel. När det gäller annan miljöövervakning påpekar regeringen att kunskap om arters förekomst genom systematiska inventeringar eller andra observationer utgör basen för övervakning och för ekosystemtjänstbedömningar. I detta sammanhang är Artportalen en viktig pusselbit. Artportalen är en webbplats där allmänheten kan registrera observationer av arter, och den utgör en växande informationskälla för bedömningar av status och trender för enskilda arter och naturtyper, och även för forskning om ekologiska samband. Kunskapen och kompetensen inom artbestämning är dock bristfällig bland både allmänheten och inom förvaltningen såväl i Sverige som globalt. Svenska artprojektet, som drivs av Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet, är ett försök att komma till rätta med detta problem genom att kartlägga och vetenskapligt beskriva de arter av djur, växter och svampar som förekommer i landet, med prioritet för mindre kända arter och organismgrupper. Inrapportering av artobservationer till Artportalen bör stimuleras och kvalitetssäkras genom bl.a. verksamheten inom Svenska artprojektet. Regeringen har i beslut (L2012/1032/ELT) angett att Svenska artprojektet ska bidra till att uppfylla nationella och internationella mål för ekosystem och biologisk mångfald genom att förse samhället med kunskapsunderlag och verktyg för miljöövervakning och naturvårdsåtgärder. Målgrupper ska vara i första hand forskare och yrkesverksamma naturvårdare, i andra hand den naturintresserade allmänheten, bl.a. för att stimulera och kvalitetssäkra allmänhetens inrapportering av artobservationer till Artportalen. I regleringsbrevet för Sveriges lantbruksuniversitet för 2014 har regeringen anvisat att minst 67 000 000 kronor av anslaget ska användas till den verksamhet som bedrivs vid Artdatabanken. Av dessa ska minst 55 000 000 kronor användas för verksamhet med anknytning till Svenska artprojektet, vilket bl.a. inkluderar taxonomisk forskning och inventering av dåligt kända arter, kunskapsspridning, information och kommunikation.

Artdatabankens utåtriktade arbete kan spela en nyckelroll för att öka effektiviteten i arbetet med kartläggning av ekosystemtjänster, genom att på samma

gång öka intresset och förmågan hos allmänheten att delta i övervakning av biologisk mångfald. En utvidgning av arbetet för att visa exempel på arters betydelse för ekosystemtjänster skulle kunna bidra till ytterligare ökat intresse för arter och ekosystem, och därmed ytterligare stimulera till deltagande i kunskapsuppbyggnad och förvaltning. Regeringen menar att det bör undersökas närmare hur detta skulle kunna åstadkommas med små medel, t.ex. genom samarbete med instanser med ett uttalat informationsspridningsuppdrag, exempelvis Naturhistoriska riksmuseet. Regeringen avser att ge Sveriges lantbruksuniversitet och Naturhistoriska riksmuseet i uppdrag att gemensamt utveckla det utåtriktade arbetet inom detta område. Utskottet, som konstaterar att det pågår ett arbete med de frågor som har lyfts fram i motionerna, föreslår därmed ingen åtgärd med anledning av motionerna 2013/14:MJ27 (MP) yrkandena 19 och 20 samt 2013/14:MJ26 (V) yrkande 6.

Säl och skarv m.m.

När det gäller frågan om säl konstaterar utskottet att Naturvårdsverket enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) får besluta om skyddsjakt på säl för att förhindra allvarlig skada på fiske eller egendom om det inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområden. Enligt vad utskottet har erfarit fattar Naturvårdsverket årligen återkommande beslut om regional skyddsjakt på gråsäl och knubbsäl. Vid specifika skadesituationer fattar verket beslut om skyddsjakt på samtliga sälarter som finns i svenska vatten (gråsäl, knubbsäl och vikare). Regeringen gav i 2013 års regleringsbrev Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med bl.a. Havs- och vattenmyndigheten utreda förutsättningarna för och föreslå hur en eventuell licensjakt på säl bör utformas. Vidare skulle verket utreda och föreslå hur skyddsjakten på säl kan effektiviseras i syfte att uppnå beslutad tilldelning. Naturvårdsverket redovisade regeringsuppdraget den 20 juni 2013 (NV-00327-13). I rapporten gör Naturvårdsverket bedömningen att licensjakt på säl under vissa förutsättningar kan införas. När det gäller effektivisering av skyddsjakt på säl har verket under 2013 genomfört vissa förändringar av villkoren för jakt som ska underlätta denna. Vidare föreslår verket riktade informationsinsatser i samband med ett eventuellt införande av licensjakt på säl i syfte att öka intresset att delta i säljakt. Utskottet har erfarit att förslaget för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Som anförs i en av motionerna är säljakt inte tillåten i vissa områden. I den regionala skyddsjakten på gråsäl fredas områden som används för sälens beståndsovervakning. Vidare kan områden som skyddas enligt miljöbalken vara direkt eller indirekt fredade. Enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten avser myndigheten att se över fredningen av ovan nämnda områden.

Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för budgetåret 2014 har fått i uppdrag att redovisa statistik om sälpopulationernas tillväxt och utbredning. Myndigheten ska även redogöra för de ekonomiska konsekvenserna av sälskador i det svenska fisket, och om möjligt för utveck-

lingen av effekterna sedan den senaste undersökningen 2004. Det uppdrag som rör sälskador i fisket ska genomföras i samråd med Statens jordbruksverk och redovisas till Landsbyggsdepartementet senast den 31 december 2014. Vidare noterar utskottet att en utredning har tillsatts för att se över den svenska jaktlagstiftningen (Jaktlagsutredningen, dir. 2012:77 och 2013:66). Jaktlagsutredningen ska se över regelverket kring säljakten och se till att en för Sverige och Finland gemensam förvaltningsplan för gråsäl och vikare utarbetas. Utredaren ska pröva möjligheterna att regionalisera sälförvaltningen och klargöra möjliga effekter på sälbeståndet vid en regionalisering. Utredaren ska även föreslå hur möjligheterna till jakt i svensk ekonomisk zon kan förenklas och hur handläggningen kan effektiviseras. Uppdraget ska redovisas senast den 30 december 2015.

När det gäller frågan om skarv gjorde utskottet ett tillkännagivande till regeringen i betänkande 2011/12:MJU14 Naturvård och biologisk mångfald. Utskottet anförde då att allmän jakt på skarv inte är tillåten till följd av EU-direktivet om bevarande av vilda fåglar (2009/147/EG). Enligt direktivet finns dock en viss möjlighet till undantag från reglerna, och länsstyrelsen kan enligt jaktförordningen (1987:905) besluta om skydds jakt på skarv. Utskottet noterade att Sverige har haft en mycket kraftig ökning av skarv de senaste åren som har medfört att denna fågelart numera häckar i stora delar av landet. Skälen till den snabba ökningen är flera, bl.a. har övergödning lett till mer tillgänglig föda i Östersjön. Skarven har en negativ inverkan på naturen och är även en konkurrent till yrkesfisket. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att Sverige bör verka för att allmän jakt på skarv införs inom ramen för en översyn av EU:s fågeldirektiv.

Enligt uppgift från Regeringskansliet är en översyn av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet inte aktuell inom EU. Miljöministern framhöll i svar på interpellation 2011/12:436 att skyddet för hotade arter och livsmiljöer är en av de viktigaste miljöfrågorna både nationellt och internationellt. Effektiva regelverk är viktiga för att värna den biologiska mångfalden. Fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet har en avgörande betydelse för skyddet av den biologiska mångfalden inom EU. Under 2013 har däremot EU-kommissionen presenterat en vägledning om hur skydds jaktbestämmelsen i fågeldirektivet kan tillämpas när det gäller skarv (Great cormorant – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC). Vidare har Naturvårdsverket i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och efter samråd med länsstyrelserna, övriga berörda myndigheter och organisationer i februari 2014 tagit fram en nationell förvaltningsplan för skarv. I förvaltningsplanen görs bedömningen att skarven har en gynnsam bevarandestatus och att skador på fisket i möjligaste mån bör förebyggas genom redskapsutveckling, utveckling av skrämselmetoder och genom skydds jakt. Förvaltningsplanen ska bl.a. fungera som en vägledning för länsstyrelserna i den regionala förvaltningen av skarv samt för handläggning av skydds jaktansökningar avseende arten.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket i beslut om upphävande av skydds jakt på skarv genom äggprickning (beslut NV-03742-13 och NV-04459-13,

daterat 2014-03-24) pekar på att minskade lokala fiskbestånd kan ha flera orsaker, exempelvis övergödning, storskaligt fiske och påverkan av andra arter såsom säl och skarv. Verket anför vidare att skarven är en generalist när det gäller födovallet och att den i första hand äter de fiskarter inom ett visst storleksintervall som är vanligast förekommande på den aktuella platsen. Flertalet fiskarter som skarven äter är fiskar som saknar kommersiellt intresse. Det är därför mycket svårt att bedöma i vilken omfattning skarvpredation medför en negativ påverkan för yrkesfisket och fritidsfisket. I vissa miljöer är skarvens negativa påverkan på fisket tydligare klarlagd. Detta gäller främst i insjöar, mindre havsvikar och åmynningar. Däremot har det, trots ett flertal studier, inte kunnat påvisas några tydliga effekter av skarvpredation på fiskpopulationerna i skärgårdar och mer öppna kustvatten. Sentida studier visar snarast att påverkan av skarvens predation på kommersiellt viktiga fiskarter är låg. Naturvårdsverket menar att bl.a. väl underbyggda regionala förvaltningsplaner för skarv skulle kunna bidra till mer kunskap om skarvens påverkan på det kommersiella fisket.

Som framgått av ovanstående redovisning pågår ett omfattande arbete i fråga om förvaltning av säl. Vad gäller skarv konstaterar utskottet att det finns såväl nytt vägledningsmaterial som en ny förvaltningsplan. Mot bakgrund av vad som anförts är utskottet inte berett att förorda några ytterligare initiativ utan föreslår att motionerna 2013/14:MJ438 (M), 2013/14:MJ496 (M) yrkandena 1 och 2, 2013/14:MJ246 (S), 2013/14:MJ388 (S), 2013/14:MJ306 (C) och 2013/14:MJ24 (SD) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller vindkraftens påverkan på rovfåglar och fladdermöss konstaterar utskottet inledningsvis att riksdagen under 2009 fastställde en planeringsram för vindkraft som innebär att det 2020 ska finnas planmässiga förutsättningar att bygga vindkraft för en årlig elproduktion på 30 TWh/år, varav 20 TWh/år på land och 10 TWh/år till havs (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Utbyggnaden av vindkraft ska öka andelen förnybar energi. Uppförande av ett vindkraftverk som är högre än 50 meter eller uppförande av flera vindkraftverk ska prövas enligt 9 kap. miljöbalken antingen genom en anmälan eller genom en ansökan om tillstånd. Vidare kan tillsynsmyndigheten förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken om verksamheten medför risk för betydande olägenheter för miljön. En ansökan om tillstånd ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. 3–10 §§ miljöbalken. I MKB:n ska de direkta och indirekta effekter som verksamheten kan medföra på t.ex. djur identifieras och beskrivas. MKB:n ska också möjliggöra en samlad bedömning av verksamhetens effekter på miljön.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har genom kunskapsprogrammet Vindval tillsammans tagit fram en rapport om vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss (rapport 6467). Enligt rapporten har vindkraftverkens placering i relation till topografi och omgivande miljö i övrigt en avgörande betydelse för hur många fåglar och fladdermöss som riskerar att dödas. Den vik-

tigaste åtgärden för att undvika kollisioner är därför att identifiera riskabla lägen och att undvika att placera vindkraftverk där. När det gäller fladdermöss är olyckorna förutsebara med avseende på tidpunkt och väderförhållanden och tillfällig avstängning av verken kan därför enligt rapporten reducera antalet olyckor betydligt. I rapporten presenteras en modell för bedömning av lokaliseringens risk samt förslag på vad som bör ingå i en MKB när det gäller fåglar och fladdermöss.

I ett antal domar på senare tid har frågan om vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss prövats. I en dom av den 11 april 2013 (mål nr M 7865-12) slog Mark- och miljööverdomstolen fast att när det gäller skydd av arter är artskyddsförordningen att se som en precisering av vad som följer av miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Av 4 § artskyddsförordningen (2007:845) tillsammans med bilaga 1 till förordningen framgår att det är förbjudet att bl.a. avsiktligt störa eller döda vilda fåglar och fladdermöss och att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. En del i lokaliseringsbedömningen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken blir därför att bedöma om det finns en beaktansvärd risk att fridlysta arter såsom fåglar eller fladdermöss skadas av den planerade verksamheten. I en dom av den 23 augusti 2013 (mål nr M 10072-12) slog Mark- och miljööverdomstolen även fast att det vid lokaliseringsbedömningen ska göras en helhetsbedömning i fråga om vindkraftsetableringens påverkan på ett område som fågellokal. Om verksamhetsutövaren inte kan visa att lokaliseringen är lämplig enligt 2 kap. 6 § miljöbalken är verksamheten inte tillåtlig. När det gäller vilka nivåer för förluster av fredade rovfåglar och fladdermöss som kan tolereras för att en vindkraftsetablering ändå ska anses tillåtlig vill utskottet även hänvisa till den utredning som regeringen planerar att tillsätta för att se över artskyddsförordningen och angränsande regelverk på artskyddsområdet. Mot bakgrund av det anförda föreslås att motion 2013/14:MJ24 (SD) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Allemansrätten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, C, SD) om allemansrätten.

Jämför reservationerna 32 (S) och 33 (SD).

Motionerna

Ett stort antal motioner behandlar frågor om allemansrätten. Enligt motion 2013/14:MJ363 av Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD) bör regeringen tillsätta en utredning som konkretiserar vad allemansrätten innebär och som fastslår skillnaden mellan äganderätt och allemansrätt. Det borde införas en särskild lag för allemansrätten så att både privatpersoner och juridiska personer kan fortsätta att ha tillgång till naturen utan att skada den eller enskilda

markägares intressen. På liknande sätt efterlyses en översyn av allemansrätten i motionerna 2013/14:MJ276 av Gunilla Nordgren (M), 2013/14:MJ315 av Ann-Britt Åsebol (M), 2013/14:MJ410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M), 2013/14:MJ201 av Göran Lindell och Anders Ahlgren (båda C) och 2013/14:MJ456 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C). Översynen ska klargöra en lämplig gränsdragning mellan när en arrangör fritt kan utnyttja annans mark för kommersiella ändamål och när ersättning måste avtalas med markägaren för intrånget i fråga. I motionerna 2013/14:MJ231 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) och 2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 3 anförs liknande argument. Enligt motionärerna borde det dessutom bli enklare att avhysa människor som inte respekterar allemansrättens gränser. Detta framhålls även i motion 2013/14:MJ455 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C). I motion 2013/14:MJ397 av Elin Lundgren och Agneta Gille (båda S) betonas att allemansrätten innebär både rättigheter och skyldigheter. Missbruk av allemansrätten kan leda till sanitära problem och nedskräpning. Enligt motion 2013/14:MJ265 av Krister Hammarbergh (M) borde regeringen initiera en informationskampanj om allemansrätten och hur den ska tolkas och förstås i vår samtid. Många känner inte till vilka begränsningar som följer av allemansrätten. Enligt motion 2013/14:MJ431 av Lars Beckman m.fl. (M) bör en sådan informationsinsats ske på flera olika språk för att nå ut till exempelvis utländska bärplockare.

I kommittémotion 2013/14:MJ489 av Matilda Ernrkans m.fl. (S) yrkande 1 betonas i stället att företag som verkar i naturmark skapar viktiga arbetstillfällen i glesbygderna och är en verksamhet som behöver utökas snarare än ytterligare regleras. I motionen förespråkas en utökad dialog mellan företagen och markägaren för att klarlägga vad allemansrättens skyldigheter innebär.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågor om allemansrätten kan det inledningsvis nämnas att friluftsliv är ett allmänt intresse. Staten har ett ansvar för att skapa förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv och för att försäkra tillgången och förbättra tillgängligheten till naturen. Det är viktigt att det finns attraktiva och upplevelserika natur- och kulturmiljöer i alla delar av landet, inte minst i närheten av tätorterna. Friluftslivet har också stor betydelse för samhället i stort, främst för en hållbar regional tillväxt, landsbygdsutveckling och förbättrad folkhälsa. Riksdagen antog i december 2010 mål för friluftslivspolitikerna (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38). Friluftslivspolitikens övergripande mål är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om allemansrätten och dess påverkan på äganderätten, senast i betänkande 2011/12:MJU14 där följande anfördes. Allemansrätten är inskriven i 2 kap. 15 § regeringsformen. Allemansrätten

behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en har att använda någon annans fastighet, framför allt genom att – åtminstone till fots – färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller någon annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) lider nämnvärd olägenhet eller ekonomisk skada. Utskottet konstaterade att organiserat kommersiellt utnyttjande av allemansrätten, t.ex. av reseföretag, kan medföra störningar. Ett sådant utnyttjande är i och för sig tillåtet även utan markägarens medgivande men kan förbjudas om det blir för intensivt. I motiven till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del I s. 302) anför regeringen att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt gäller att arrangemang av någon betydelse inte bör ske utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör fordras att man kan befara skada eller olägenhet för markägaren. I ett rättsfall (NJA 1996 s. 495) fann Högsta domstolen att ett företag som ordnat organiserad försränning hade utnyttjat en fastighet för intensivt. Eftersom utnyttjandet hade medfört avsevärda skador och olägenheter fann Högsta domstolen att organisatören saknade rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade försränningen. Utskottet noterade att organiserat friluftsliv även kan utlösa en skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på fastigheten om företaget eller dess anställda exempelvis brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen). Utskottet betonade i betänkande 2011/12:MJU14 särskilt vikten av ökad kunskap samt dialog mellan kommersiella nyttjare och markägare. Utskottet vidhåller det som utskottet tidigare anfört men följer noga utvecklingen på området. Därmed föreslås att motionerna 2013/14:MJ397 (S), 2013/14:MJ489 (S) yrkande 1, 2013/14:MJ231 (M), 2013/14:MJ265 (M), 2013/14:MJ276 (M), 2013/14:MJ315 (M), 2013/14:MJ323 (M) yrkande 3, 2013/14:MJ410 (M), 2013/14:MJ431 (M), 2013/14:MJ201 (C), 2013/14:MJ455 (C), 2013/14:MJ456 (C) och 2013/14:MJ363 (SD) lämnas utan vidare åtgärd.

Terrängkörning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, V, KD) om terrängkörning och vissa rättsliga frågor.

Jämför reservationerna 34 (S) och 35 (S, MP, V), 36 (S) och 37 (V).

Motionerna

Enligt motion 2013/14:MJ234 av Irene Oskarsson (KD) bör det göras en översyn av terrängkörningslagen. Skoterkörning innebär att snö packas och förhäradas till is på ett sätt som förlänger tjäle i marken. Den förlängda tjälen förhindrar att växtlighet kan skjuta fart på våren på jordbruksmark och detta drabbar lantbrukare ekonomiskt. I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 60 påpekas att användningen av terrängfordon har ökat markant i fjällen de senaste 25 åren och att det därför behövs både riktade informationsinsatser och fler kontroller avseende brott mot terrängkörningslagen. I kommittémotion 2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8 efterfrågas en översyn av skotertrafiken som ska ge svar på hur finansiering och planering av snöskoterlederna kan ske nationellt.

Regeringen bör enligt kommittémotion 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 återkomma med lagförslag som stärker bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. För att nå beslutade miljömål krävs en analys av hur nuvarande styrmedel och lagstiftning påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Exempelvis behöver miljöbalken, plan- och bygglagen (2010:900), minerallagen (1991:45) och skogsvårdslagen (1979:429) ses över. I kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 framförs att regeringen bör analysera om det behövs en mer allmän avvägningsregel om biologisk mångfald i miljöbalken för att skydda rödlistade arter. Enligt kommittémotion 2013/14:N226 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 4 ska länsstyrelsen vid provborrningar alltid ställa krav på en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med stöd av miljöbalken.

Utskottets ställningstagande

Terrängkörning

Enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313) är det förbjudet att köra i terräng med motordrivet fordon på barmark, på snötäckt skogsmark med plant- eller ungskog, om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skada på skogen, samt på snötäckt jordbruksmark, om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skada på marken. Undantag medges för körning i samband med jord- eller skogsbruk. Inom de delar av fjällområdet som rege-

ringen bestämmer är terrängkörning förbjuden även på annan mark. Regeringen, eller i vissa fall länsstyrelsen eller kommunen, har möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från ovanstående förbud, exempelvis för körning i samband med räddningstjänst.

Länsstyrelsen får utse naturvårdsvakter som ska utöva tillsyn över att terrängkörningsbestämmelserna efterlevs i fjällområdet. Den som har medgetts undantag från förbud mot terrängkörning är skyldig att på uppmaning av en naturvårdsvakt eller en polis visa upp beslutet eller på annat sätt visa att undantag har medgetts. En naturvårdsvakt får avvisa den som utan att ha rätt till det kör i terräng med motordrivet fordon inom ett fjällområde.

Enligt 8 och 11 §§ terrängkörningsförordningen (1978:594) svarar länsstyrelsen eller kommunen för skoterledhållningen när det gäller allmänna skoterleder. Skoterledhållning innebär att anlägga en allmän skoterled och andra anläggningar för skotertrafik i anslutning till leden samt att ansvara för driften av leden och anläggningarna. En allmän skoterled ska genom underhåll och övriga åtgärder hållas i ett säkert och i övrigt tillfredsställande skick med hänsyn till såväl omgivningen som dem som färdas på den.

Som utskottet tidigare har redogjort för har Naturvårdsverket, Trafikverket, Rikspolisstyrelsen, sametinget, snöskoterorganisationer m.fl. åren 2007–2012 haft en frivillig överenskommelse om samarbete kring snöskoterfrågor (bet. 2011/12:MJU14). Syftet med överenskommelsen var att utveckla en hållbar snöskotertrafik, och visionen för samarbetet var att snöskotertrafiken ska bedrivas utan att människor, djur, miljö och egendom skadas eller störs. Ett nationellt snöskoterråd tillsattes för att styra och följa upp arbetet kring överenskommelsen. Enligt uppgift från Regeringskansliet har samarbetet varit framgångsrikt, och Naturvårdsverket har tagit initiativ till en förnyad frivillig överenskommelse. Verket har enligt regleringsbrevet för budgetåret 2014 (beslut 2013-12-19) rätt att använda anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur för kostnader i samband med arbete som tidigare bedrivits inom ramen för överenskommelsen om det nationella snöskoterrådet. Regeringen har även i maj 2013 gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås (M2013/1253/Nm). Frågor om terrängkörning ingår i detta miljö kvalitetsmål. Uppdraget ska redovisas senast den 9 juni 2014.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet ingen åtgärd med anledning av motionerna 2013/14: MJ489 (S) yrkande 8, 2013/14: MJ492 (S) yrkande 60 och 2013/14: MJ234 (KD). Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Rättsliga frågor

I propositionen redogör regeringen för sin uppfattning att integrering av betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster i beslutsprocesser redan sker i dag med stöd i bl.a. miljöbalken, plan- och bygglagen (2010:900) och relevant sektorslagstiftning. Integrering av ekosystemtjänster

i planering och beslut om mark- och vattenanvändning kan dock enligt regeringen förbättras genom utökad vägledning eller andra informativa insatser. Det är särskilt angeläget att motverka att tillämpningen av befintliga regelverk försvårar hänsynstagande till eller utveckling av viktiga ekosystemtjänster. Regeringen avser därför att fortlöpande – i samband med att översyn görs av lagstiftning om användningen av mark och vatten – verka för att det klargörs om rådande bestämmelser underlättar ett helhetsperspektiv på ekosystemens funktioner och ett långsiktigt hållbart nyttjande av viktiga ekosystemtjänster där så är relevant. Som beskrivits ovan avser regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med närmast berörda myndigheter utarbeta vägledningsmaterial för statliga myndigheters arbete med ekosystemtjänstbedömningar. Vägledning bör bl.a. ges till länsstyrelserna om hur bättre hänsyn till ekosystemtjänster kan tas i arbetet gentemot kommuner och regionplaneorgan när det gäller fysisk planering och handlingsplaner för grön infrastruktur. Vägledningen bör även omfatta hur det biologiska kulturarvet kan förvaltas så att viktiga natur- och kulturarv bestå. Vidare ska vägledning och kompetensstöd ges till kommunerna om hantering av ekosystemtjänster, t.ex. sociala värden i tätortsnära natur och för den fysiska planeringen vid tillämpning av 2 kap. plan- och bygglagen samt 3 och 4 kap. miljöbalken. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2013/14:MJ26 (V) yrkande 7.

När det gäller frågan om en avväggningsregel för skydd av biologisk mångfald konstaterar utskottet följande. Miljöbalkens övergripande mål och tillämpningsområde framgår av dess första kapitel. Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Vidare föreskrivs att miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter, värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

I miljöbalkens andra kapitel föreskrivs de allmänna hänsynsreglerna. Enligt principen om kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken) ska alla som vidtar en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Enligt försiktighetsprincipen (2 kap. 3 § miljöbalken) ska alla som vidtar en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken) ska alla undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. Enligt lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § miljöbalken) ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn

till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. De allmänna hänsynsreglerna gäller emellertid endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem (2 kap. 7 § miljöbalken). Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Eftersom miljöbalken ska tillämpas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras, fungerar de allmänna hänsynsreglerna tillsammans med den ovan nämnda skälighetsbedömningen enligt utskottets mening som en allmän avvägningsregel mellan störande åtgärder och hotade arter. Utskottet finner därför inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 4.

När det gäller frågan om hur länsstyrelserna bör agera i samband med provborring efter mineralfyndigheter vill utskottet betona att förvaltningsmyndigheterna utövar sin verksamhet självständigt under författningarna. Det är inte riksdagens uppgift att föreskriva hur en förvaltningsmyndighet ska handlägga ärenden mot enskilda. Därmed avstyrks motion 2013/14:N226 (V) yrkande 4.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, MP, V) om naturvård, täckter och genetiskt modifierade organismer (GMO). Yrkandena rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i förslagspunkt 34 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2010/11:MJU10 Övergripande miljöfrågor, 2010/11:MJU19 Biologisk mångfald m.m., 2011/12:MJU14 Naturvård och biologisk mångfald och 2012/13:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald m.m. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen genom förenklad beredning.

Reservationer

1. Ändring i miljöbalken, punkt 1 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14: MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14: MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 11 och avslår proposition 2013/14:141 punkt 1.

Ställningstagande

Det generella biotopskyddet skapades i syfte att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och förlusten av kulturmiljöer i odlingslandskapet. En stor del av odlingslandskapets växter och djur är knutna till småbiotoper där de kan finna livsmöjligheter i ett i övrigt förändrat och otillgängligt landskap. Om man vill införa lättnader i biotopskyddet bör dispensmöjligheten snävas in till de områden och de biotoper där biotopskyddet kan utgöra ett problem för jordbruket, såsom diken och stenmurar i skogs- och mellanbygder. Alternativt kan man kräva att en dispens kompenseras genom att samma areal av den skyddade biotopen återskapas på annan plats inom fastighetens jordbruksmark. Med regeringens förslag riskeras, förutom ytterligare förlust av biologisk mångfald, ett än mer monotont jordbrukslandskap med en utveckling mot allt större enheter. Propositionens förslag till ändring i miljöbalken bör därför avslås.

2. Biotopskyddet, punkt 2 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 59 och avslår motion

2013/14: MJ307 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C).

Ställningstagande

En viktig anledning till att biotoperna försvinner i jordbrukslandskapet är att jordbruket försvinner. Därför måste biotopskyddet anpassas till ett modernt jordbruk. Jordbrukare måste kunna bredda öppningar i stengårdsgårdar och skapa övergångar över diken för att möjliggöra passage med maskiner. För dessa åtgärder måste biotopskyddets dispensmöjligheter utökas. Däremot menar vi att skyddet för små våtmarker, åkerholmar och alléer ska kvarstå. Dessa är mycket viktiga för den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Att det faktum att en biotop är vanligt förekommande på ett ställe skulle vara ett skäl för dispens menar vi är ovetenskapligt. Tvärtom visar forskning att det är viktigt att värdefulla biotoper har kontakt med varandra och finns i kluster eftersom ”öar” i landskapet ökar risken för att arter isoleras och utrotas. Förslaget till förändringar i det generella biotopskyddet behöver därför justeras för att inte försämra uppfyllelsen av miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Ett rikt odlingslandskap, punkt 4 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 58.

Ställningstagande

Mängden betesmark och slåtterängar har minskat under den borgerliga regeringsperioden. Antalet företag med nötkreatur fortsätter också att minska och det finns en påtaglig risk för brist på betesdjur i delar av Sverige. Populationsutvecklingen för odlingslandskapets vanliga fåglar ser åter ut att vara negativ efter att länge ha varit stabil. Sammantaget överensstämmer inte detta med Sveriges åtagande i FN-konventionen om biologisk mångfald. Utvecklingen måste hejdas. Att sätta mål för och stödja ekologisk odling och offentlig ekologisk konsumtion är ett sätt att bidra till hållbarhet. Regeringen behöver utarbeta förslag om hur den biologiska mångfalden ska bevaras och miljömålet Ett rikt odlingslandskap nås. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Landsbygdsprogrammet, punkt 5 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14: MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Landsbygdsprogrammet bidrar genom dess miljöersättningar till att ekosystemtjänster stärks. Detta kan ske genom ersättningar till naturbetesmarker, ekologisk produktion och minskade växtnäringsförluster. Jag anser att en ökad precision i miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet kan stärka det nationella miljömålsarbetet, inte minst när det gäller biologisk mångfald och övergödningens problematik. Miljöersättningarna bör utformas så att de effektivt bidrar till relevanta miljö kvalitetsmål. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Betesmarker och lantraser, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14: MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkandena 1–3 och 2013/14: MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

De betande djuren blir allt färre i Sverige, vilket är ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden. De svenska ängs- och betesmarkerna har minskat med cirka två tredjedelar på hundra år. Många växter lever och frodas i betesmarkerna, vilket gynnar ett rikt insekts- och djurliv. Att bevara detta ekosystem ger, förutom höga naturvärden, även kultur- och skönhetsvärden och förutsättningar för attraktiva landskap att bo och vistas i. Regeringen bör därför upprätta en handlingsplan för att öka mängden betande djur. Kopplat till ovanstående önskan om fler betande djur vill vi att värdet av skogsbyte, fjällbyte och skärgårdsbyte ska kartläggas. En sådan betesresursinventering skulle ge en bild av de värden som på ett effektivt sätt skulle kunna tas till vara med modernt jordbruk i kombination med traditionella kunskaper. Att bruka utmarksbetet skulle generera nya jobb på landsbygden och inom de gröna näringarna. Att ha djur på de mycket stora arealerna utmarksbyte som finns i Sverige skulle också ge positiva effekter för den biologiska mångfalden. Dessutom är de djur

som hålls på skogsbete, fjällbete och skärgårdsbete friskare än andra djur och ges mindre antibiotika. Djuren vistas i sin naturliga miljö och har ett mycket bra liv som tillgodoser deras naturliga behov. Jag anser därför att regeringen ska initiera en betesresursinventering för att sedan kunna gå vidare med en handlingsplan för att gynna de bönder som vill nyttja denna stora, oanvända resurs. När det gäller utmarksbetet vill jag lyfta fram fäbodbruket som, förutom att det levandegör en del av det svenska kulturarvet, också bevarar svenska lantraser i sin verksamhet. Dessa lantraser, som t.ex. fjällkon och rödkullan, riskerar annars utrotning. Den svenska fjällkon har långa anor i Sverige och dess släkte, som är väl anpassat till ett kallare klimat, tros härstamma så långt tillbaka som till vikingatiden. Mjölken från fjällkon har unika egenskaper jämfört med de vanligare raserna i det svenska jordbruket och är särskilt lämpad för tillverkning av ost. I dag är rasen hotad och ett alltför lågt antal individer kvarstår. Särskilda stöd utgår för att bevara fjällkon, men insatserna har hittills inte gett önskade effekter. Vi vill därför intensifiera insatserna för att rädda fjällkon och andra hotade lantraser från utrotning. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Översyn av skogsvårdslagstiftningen, punkt 7 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5 och

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Om den svenska skogsbruksmodellens ”frihet under ansvar” inte ska bli ”frihet utan ansvar” måste grundnivån för naturhänsyn i lagen höjas, tydliga och kännbara sanktionsmöjligheter införas och Skogsstyrelsen ges tillräckliga resurser för granskning och tillsyn. Det behövs en större, förutsättningslös översyn av skogsvårdslagstiftningen utifrån vad som krävs för att klara miljömålen, våra åtaganden enligt art- och habitatdirektivet och Århuskonventionen. Översynen bör omfatta såväl innehåll som struktur. Till exempel bör det övervägas om skogsfrågorna bör inrymmas under miljöbalken. Översynen bör också analysera balansen mellan miljö- och produktionsmålet och inte rygga för frågan om vilket ansvar skogsnäringen har för att anpassa brukandet för att undvika miljöskador i enlighet med principen att förorenaren betalar.

När det gäller att stärka de sociala värdena i skogsbruket gör regeringen bedömningen att bestämmelsen i 30 § skogsvårdslagen inte behöver ändras.

De sociala värdena är de värden som skapas av människans upplevelser av skogen och dessa spelar fortfarande en undanskymd roll i skogspolitiken. Vi anser att lagen behöver kompletteras med uttrycket ”sociala värden”. Regeringen bör återkomma med förslag på hur sociala värden kan stärkas i skogsvårdslagstiftningen.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Sanktioner i skogsvårdsförordningen, punkt 8 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi föreslår att nya sanktionsmöjligheter vid allvarliga regelbrott införs i skogsvårdsförordningen. Om man uppsåtligt eller av oaktsamhet har lämnat oriktiga uppgifter som har betydelse för Skogsstyrelsens prövning eller tillsyn ska man kunna dömas till böter. Om man med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att vidta rimliga åtgärder för att förebygga körskador ska man kunna dömas till böter. Regeringen bör införa dessa förslag i skogsvårdsförordningen. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Utvecklingen för skogsbrukets miljöhänsyn, punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 samt avslår motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

För närvarande bedöms att 14 av de 16 miljömål som riksdagen har beslutat inte kommer att kunna nås till 2020. Skogens betydelse som bärare av biologisk mångfald och ekosystemtjänster och skogens betydelse för uttag av skogsråvara för jobb, tillväxt och klimatomställning kräver kontinuerliga avvägningar. Regeringen borde genomföra en kontrollstation 2018 för att analysera utvecklingen av skogsbrukets miljöhänsyn och uppfyllelsen av den strategiska plan som antagits av parterna i FN:s konvention om biologisk mångfald. Om utvecklingen inte bedöms tillfredsställande för att skapa förutsättningar för att målen ska kunna nås bör regeringen ta initiativ till ytterligare åtgärder. Miljöhänsynen i skogsbruket behöver bli tydligare för att efterlevnaden ska bli bättre. På detta sätt kan den lägsta nivån höjas och miljö kvalitetsmålen nås. Miljömålsberedningen lämnade förslag i syfte att efterlevnaden av hänsynen i skogsbruket skulle bli bättre utan att kraven skärptes. Beredningen föreslog att miljökraven i dagens föreskrifter skulle införas i en ny skogsvårdsförordning för att på så sätt öka tydligheten och efterlevnaden. Vi delar regeringens bedömning att Miljömålsberedningens förordningsförslag inte var tillräckligt väl genomarbetat; det visar remissbehandlingen. Vi saknade också, redan i Miljömålsberedningens förslag, några av de miljökrav som finns i föreskrifter, såsom behandlingen av de hänsynskrävande biotoperna och kring hur många träd som ska sparas. Vi menar att regeringen hade kunnat utarbeta ett bättre förslag till förordning med utgångspunkt i remissvaren i stället för att bara lämna detta åt sidan. Vi tror fortfarande på beredningens grundanalys att efterlevnaden av miljöhänsyn blir bättre om kraven återfinns i en förordning. Vi vill därför vara tydliga med att utarbetandet av en skogsförordning samt hänsyn till skogens sociala värden ska finnas med i en framtida skogsstrategi, det regeringen kallar nationellt skogsprogram, som omfattar skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden. Skogen ska bidra till hållbarhet och en biobaserad ekonomi. Vi anser också att regeringen i detta arbete bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram tydliga föreskrifter om hur skyddszoner mot vatten ska utformas. Skogsstyrelsen bör i sitt arbete samråda med Havs- och vattenmyndigheten. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Utvecklingen för skogsbrukets miljöhänsyn, punkt 9 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 18 och avslår motion

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Ett nationellt skogsprogram skulle, om det utformas väl, kunna bli en givande process som för skogspolitiken framåt. Det skulle också kunna bli en diskussionsklubb med oklart syfte som slukar resurser och fördröjer nödvändiga reformer. Om regeringen avser gå vidare med ett nationellt skogsprogram får detta inte bli en undanflykt för att vänta med redan identifierade reformbehov. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Miljömålen, punkt 10 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyyri Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 1, 2 och 21 samt

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48.

Ställningstagande

Den biologiska mångfalden är en viktig del av flera av riksdagens beslutade miljömål. De senaste åren har Naturvårdsverket konstaterat att med nuvarande politiskt beslutade åtgärder så uppnås inte 14 av de 16 miljömålen. Förändringarna i det svenska miljömålssystemet, som de borgerliga partierna drev igenom förra mandatperioden, har hittills lett till att miljöarbetet tappat fart. Resultatet är att åtta år av regeringsmakt inte har lett till åtgärder som kan göra att miljömålen nås till 2020, vilket riksdagen har beslutat. För att klara miljömålen krävs ett betydligt mer aktivt och åtgärdsinriktat arbete. Ett exempel på detta är miljömålet Myllrande våtmarker. Målet är svårt att nå till 2020. Tre miljoner hektar våtmarker har förstörts i Sverige genom mänskliga aktiviteter och bara 20 procent av de kvarvarande är opåverkade av människan. Regeringen bör besluta om ytterligare åtgärder som ska syfta till att miljömålen Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap och Storslagen fjällmiljö ska nås. Regeringen bedömer att de etappmål som har beslutats och de insatser som beskrivs i propositionen kommer att bidra till att nå flera av de svenska miljökvalitetsmålen, generationsmålet, målen i EU:s strategi för biologisk mångfald och målen som antagits inom konventionen för biologisk

mångfald. Även om åtgärderna bidrar till att nå målen är de otillräckliga för att de faktiskt ska nås. Vi delar regeringens ambition att Sverige även i fortsättningen ska ha en hög ambitionsnivå i arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster både internationellt och inom EU. Vi delar också insikten att det nationella arbetet gynnas av och bidrar till det internationella arbetet och samarbetet inom EU. Sveriges internationella arbete kan dock inte vila på gamla lagrar hur länge som helst. Det är uppenbart att regeringens åtgärder inte räcker till för att klara vare sig våra nationella mål eller internationella åtaganden. Sverige behöver ett mer intensivt nationellt arbete för bli mer trovärdigt och framgångsrikt i det internationella arbetet. Om vi ska lyckas bevara den biologiska mångfalden i vår natur är det helt avgörande att öka de resurser som samhället satsar på detta. Skydd av skog har fördrats påtagligt genom de ändringar i reglerna för intrångsersättning som alliansregeringen genomfört. Det har skapat en medelsbrist som nu allvarligt hämmar både länsstyrelsernas arbete med reservatsbildning, Skogsstyrelsens arbete med biotopskydd och båda myndigheternas arbete med naturvårdsavtal. Många av de kvarvarande oskyddade skogliga värdekärnorna är små och passar bäst att skydda med biotopskydd och naturvårdsavtal. I dag avverkas sådana objekt för att varken Skogsstyrelsen eller berörd länsstyrelse har medel att skydda dem. Staten måste avsätta tillräckliga resurser för reservatsbildning, biotopskydd och naturvårdsavtal för att kunna agera i de fall skogsägare inte själva vill bära kostnaden och spara skyddsvärda skogar som frivilliga avsättningar. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Etappmål för skydd av områden, punkt 11 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

De etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden som regeringen föreslår till 2020 är otillräckliga för att Sverige ska uppfylla Nagoyaöverenskommelsen. Regeringen bör skyndsamt återkomma med etappmål för skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden till 2020 som är i enlighet med denna överenskommelse. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Skydd av skog m.m., punkt 12 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyyri Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 och 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 53 och avslår motionerna 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 9, 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 och 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

För att uppfylla såväl FN-konventionen om biologisk mångfald som den överenskommelse som gjordes i Nagoya samt riksdagens egna miljömål måste Sverige arbeta med nya metoder och former av skydd parallellt med att öka bevarandet på det traditionella sättet med naturreservat och nationalparker. En central aspekt med Nagoyamålen är att kvaliteten på områdena är viktig för att målet ska kunna anses uppfyllt, inte bara kvantiteten av mark som skyddas. I mål 11 i Nagoyauppgörelsen sägs att den landyta som skyddas ska vara ekologiskt representativ. När det gäller nya former av skydd borde regeringen utveckla det förslag till ekolandskap som Miljömålsberedningen presenterade och återkomma till riksdagen med ett förslag om en ny skyddsform. Beredningens förslag innebär ett mer konkret förslag till en ny skyddsform än regeringens förslag om grön infrastruktur. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Skydd av skog m.m., punkt 12 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 9, 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 och 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 1 och

avslår motionerna

2013/14: MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 och

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 53.

Ställningstagande

Om vi menar allvar med miljömålen behöver betydligt större arealer av den produktiva skogen skyddas. Det är i den produktiva skogen som flertalet av de hotade arterna finns, men trots detta är produktiv skog markant underrepresenterad när det gäller skydd. Forskare anger som riktvärde att 15–30 procent av naturliga livsmiljöer behöver bevaras för att hotade arter ska överleva. Detta speglas väl i mål 11 i Nagoyaöverenskommelsen om att 17 procent av landytan, särskilt områden av stor betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, ska skyddas genom effektivt och rättvist förvaltade, ekologiskt representativa och väl förbundna system av reservat och andra effektiva områdesbaserade naturskyddsåtgärder som är integrerade i omgivande landskap. Dagens anslag för skydd av skog räcker bara till drygt hälften så mycket skydd som det gjorde 2006. Dels har markpriserna ökat, dels har ersättningen till markägare för skydd av mark höjts och är nu 25 procent högre än marknadsvärdet. Att formellt skydda ytterligare 150 000 hektar skogsmark räcker inte för att värna de biologiska värdena i skogen och att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Regeringen bör återkomma med ett etappmål för skydd av skog som innebär att 17 procent av den produktiva skogen långsiktigt ska skyddas. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Ökade frivilliga avsättningar, punkt 13 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14: MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Allt empiriskt underlag visar att ”frihet under ansvar” i skogsbruket inte förmår värna de värden som vi nationellt och internationellt antagit. Inom såväl skogsbruket som andra näringar krävs ett tydligt regelverk för att värna våra gemensamma intressen för det som är långsiktigt hållbart. Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör till 2020 ha ökat med omfattningen 200 000 hektar produktiv skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden nedanför gränsen för fjällnära skog jämfört med 2012. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Kvaliteten på frivilliga avsättningar, punkt 14 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

De frivilliga avsättningarna är väsentliga och har stor del i det svenska uppfyllandet av mål 11 i FN-konventionens strategiska plan för biologisk mångfald. Därför är det viktigt att dessa avsättningar är permanenta och att bolagen inte bara flyttar avsatta områden mellan skog som står i väntan på slutavverkning. Det är också viktigt att det finns en vetenskaplig bedömning av om de frivilliga avsättningarna verkligen är värdefull skog med stor biodiversitet, vilket FN-konventionens strategiska plan kräver. Därför bör kvaliteten på de frivilliga avsättningarna granskas innan de räknas in i det svenska åtagandet. Regeringen bör göra denna granskning i dialog med skogsbolagen så att de frivilliga avsättningar dessa gör är transparenta, kontinuerliga och kvalitativa nog för att vara en del av Sveriges uppfyllande av mål 11 i den strategiska planen. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Skogliga värdekärnor, punkt 15 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 10.

Ställningstagande

För en betydande andel av de hotade arterna i skogslandskapet är skydd av befintliga värdekärnor den viktigaste åtgärden. Att återskapa livsmiljöerna ef-

ter en slutavverkning av en naturskog som aldrig tidigare kalavverkats tar oerhört lång tid. Det är alltså betydligt enklare att spara kvarvarande naturskogar än att försöka återskapa livsmiljöerna i efterhand. På kort sikt bör hög prioritet ges åt att bevara kvarvarande skogliga värdekärnor som saknar formellt områdesskydd genom att skydda dem från avverkning och andra åtgärder som kan skada dem. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Invasiva främmande arter, punkt 16 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyyri Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 17 och avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 71.

Ställningstagande

Regeringen bör verka för att den kommande EU-lagstiftningen innebär ett generellt förbud mot att avsiktligt sätta ut främmande arter, oavsett organismgrupp, och krav på noggrann tillståndsprövning av all införsel av främmande arter som kan befaras etablera sig i landet om de oavsiktligt kommer ut i naturen. Skulle EU-lagstiftningen inte bli så heltäckande, bör regeringen ändå verka för att enskilda länder kan införa sådana regler nationellt. Introduktion och spridning av invasiva främmande arter måste förebyggas. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Ekosystemtjänster, punkt 17 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 3 och 5–7 samt avslår motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 och

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 69.

Ställningstagande

Jag anser att en vägledning bör tas fram om hur hänsyn till ekosystemtjänster kan tas i samband med upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar. Vissa verksamheter, som vägbyggen och gruvor, kan få betydande inverkan på ekosystemtjänsterna. Det är rimligt att detta vägs in i tillståndsprocessen. Jag anser också att förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt bör ses över i syfte att projektens konsekvenser för ekosystemtjänster ska beaktas bättre vid fördelningen av bidragen. Man bör även överväga om större hänsyn till ekosystemtjänster bör tas vid fördelning av bidrag till lokala vattenvårdsprojekt. Jag föreslår också att Verket för innovationssystem (Vinnova) ges i uppdrag att utlysa ekonomiskt stöd till innovationer som utvecklar ekosystemtjänstbaserade lösningar och produkter som tar hänsyn till ekosystemens mångfunktionalitet. För att undvika att en särskild satsning på ekosystemtjänster leder till att sådana tjänster inte lyfts in i utvecklingen av övriga innovationer, kan man ge verket ett generellt uppdrag att integrera ökad hänsyn till ekosystemtjänster i utvecklingen av innovationer. Slutligen bör regering och riksdag lyfta fram att God bebyggd miljö hör till de miljö kvalitetsmål som har betydelse för biologisk mångfald. De myndigheter och andra aktörer som påverkar bebyggda miljöer och täktmiljöer ska tydligt se det ansvar de har för att värna den biologiska mångfalden. Biologisk mångfald i bebyggd miljö är inte bara ett triviale urval av arter som är vanliga i andra miljöer, utan det finns även hotade arter som har en viktig del av sin förekomst i miljöer som hör till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Ekosystemtjänster, punkt 17 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 3 och 5–7 samt

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 69.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag på strategier för att utveckla en förbättrad transparens när det gäller fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Hållbarhetsindikatorer, punkt 18 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 2 och 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi stödjer Ekosystemtjänstutredningens förslag om hållbarhetsindikatorer och anser att regeringen bör föreslå att sådana indikatorer ska tas fram och redovisas i rapporter om den ekonomiska utvecklingen. Det skulle sprida förståelsen för betydelsen av ekosystemtjänster och andra hållbarhetsfaktorer. Dessutom skulle det ge ett bättre underlag för att bedöma samhällets hållbarhet vid finanspolitiska beslut. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Skyddade områden, punkt 19 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 och avslår motionerna 2013/14:MJ303 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2, 2013/14:MJ318 av Boriana Åberg (M), 2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och 2013/14:MJ472 av Meeri Wasberg m.fl. (S).

Ställningstagande

Det är ett problem att länsstyrelsen äger rätt att annektera mark utan att slutreglera ”köpet” inom rimlig tid. Detta är inte rimligt eftersom skogsägaren samtidigt betalar ränta på ett område som denne inte har möjlighet att bruka och därmed inte får intäkter för. Det vore rimligt att överväga om det kan fastställas en maxtid för hur länge länsstyrelsen kan reservera ett område på en fastighet utan att ersättning utbetalas. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Marina skyddade områden, punkt 20 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 8,
2013/14:MJ237 av Magnus Ehrencrona (MP) yrkandena 1 och 2 samt
2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande 3 och avslår motion
2013/14:MJ248 av Tina Ehn (MP) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör höja etappmålet för skydd av marina områden från 10 procent till 20 procent. Forskning pekar på att 20 procent är mer i linje med vad som krävs för att värna viktiga livsmiljöer. I enlighet med detta bör arbetet med marina nationalparker och marina reservat stärkas. Öresund är exempel på ett område som borde skyddas, lämpligen som marin nationalpark. Sedan 1932 har det av säkerhetsskäl varit trålningsförbud i Öresund. Det har skapat förutsättningar för många arter och miljöer att hållas livskraftiga. Därför finns det i dag ett relativt bra fiskebestånd kvar av bl.a. sill, torsk och rödspätta. Det går också att hitta fiskarter som haj och rocka. Här finns även viktiga ålgräsängar och musselbanker bevarade. Om trålningsförbudet skulle försvinna skulle många miljöer i Öresund vara hotade. Därför finns skäl att undersöka hur skyddet av ekosystemet i Öresund kan utökas och ytterligare förstärkas. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Skyddsbestämmelser i marina områden, punkt 21 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande 2 och

2013/14:MJ424 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8 och

avslår motion

2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Det har stor betydelse för den biologiska mångfalden och fiskreproduktionen vilka skyddsbestämmelser som införs i marina reservat. Man kan t.ex. införa förbud mot exploatering, olje- och mineralutvinning, muddring, dumpning, bottentråning, båttrafik m.m. Fler marina reservat borde bli helt fredade för skadlig mänsklig påverkan.

I enlighet med EU:s art- och habitatdirektiv ska Sverige säkerställa en gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljöer som omfattas av direktivet. Drygt 5 procent av Sveriges hav är skyddade genom s.k. Natura 2000-områden. Hur fisket ska regleras i dessa områden är oklart, och i vissa områden sker t.o.m. fiske med bottentrål som skadar bottenmiljön. Vi anser att regeringen inom EU borde verka för att regler tas fram som förhindrar att de biologiska värdena försämras i Natura 2000-områden till följd av ohållbart fiske.

Detta bör ges regeringen till känna.

24. Biologisk mångfald i rinnande vatten, punkt 22 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 34.

Ställningstagande

Många rödlistade arter finns i våra vattendrag. Tillståndet för dessa har förbättrats något. Men för vissa arter är situationen fortfarande mycket oroande. Flodkräfta, storröding och ål bedöms som akut hotade. Det finns behov av fortsatta och förstärkta insatser för att bevara och återskapa den biologiska

mångfalden i vattendragen. I regeringens senaste resultatredovisning bedöms att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet om levande sjöar och vattendrag till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget. Det är tid för väl genomtänkta åtgärder. Sverige ska klara sina åtaganden enligt EU:s vattendirektiv samt ha höga ambitioner för den förnybara energin. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Hav och vattendrag, punkt 23 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 6 och 2013/14:MJ368 av Lars Gustafsson (KD) samt avslår motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

Efterfrågan på fisk ökar snabbt globalt och för att minska trycket och överfisket i våra hav är fiskodling en väg framåt. Utvecklingen på området går framåt och troligtvis kommer landbaserad fiskodling att bli en växande sektor där man kan undvika problematiken med övergödning och förstörda bottnar i våra vatten. Regeringen bör ta ett helhetsgrepp om vattenbruket och stimulera framväxt av denna bransch. Regeringen bör även se över möjligheten att stödja projekt som leder till bättre förutsättningar för vandringsfisk. Lyckade försök med ålrännor, vinklade rensgaller och andra enkla åtgärder har gjorts i Ätran. Ett sådant projekt är Hertingprojektet i Falkenberg, där man med enkla åtgärder kunnat återställa ålens och andra fiskarters vandringsleder. En snabb återhämtning av ål har noterats. Detta lyckade projekt bör prövas i större skala genom insatser i flera vattendrag. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Hotade och utrotade arter, punkt 24 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkandena 14, 16 och 20.

Ställningstagande

Urvalet av vilka arter som man gör åtgärdsprogram för grundas fortfarande på analyser som gjordes omkring 2003. Sedan dess har rödlistan reviderats två gånger, samtidigt som arbetet med åtgärdsprogrammen har gett ökad kunskap om de aktuella arterna och även ökad kunskap om när åtgärdsprogram är ett verkningfullt arbetssätt. Nästa revidering av den svenska rödlistan ska bli färdig 2015, och det vore lämpligt att regeringen ger de ansvariga myndigheterna i uppdrag att så snart den revideringen är färdig göra en ny, grundlig analys av vilka bland de rödlistade arterna som har störst behov av åtgärdsprogram. Dagens internationella konventioner och EU-direktiv om biologisk mångfald har som utgångspunkt att varje land tar ansvar för att bevara de arter man ännu har kvar. I ett långsiktigt och globalt perspektiv är det inte tillräckligt. Även om ansträngningarna för att hejda artförlusterna ökar, så kommer troligen många länder – kanske alla – att förlora ytterligare arter framöver. Om inte detta balanseras av att länder också återinför arter som har utrotats från landet, så kommer nationella utdöenden att ackumuleras och leda till globala utdöenden. Därför bör varje nation även ta del i ansvaret för bevarande av arter som har blivit utrotade från det egna landet. Sverige bör gå före genom att i första hand undersöka om det är möjligt att återinföra sådana arter. Om inte det går, bör Sverige på lämpligt sätt bidra till arternas bevarande i andra länder. Regeringen bör därför tillsätta en utredning om hur Sverige på bästa sätt kan bidra till bevarandet av arter som funnits i vårt land men blivit utrotade. Den svenska miljöövervakningen har hittills i huvudsak varit inriktad på att beskriva miljöns tillstånd på ett övergripande sätt, utan att fullt ut beakta vad som behövs för miljömålsuppföljningen och utan koppling till åtgärder. Därför finns det ett behov av att utveckla miljöövervakningen. Förslagen i propositionen om en utvecklad miljöövervakning av hav, yt- och grundvatten samt sjöfåglar är befogade, men utgör bara en liten del av den vidareutveckling som vore önskvärd. Till de mest akuta bristerna i dagens miljöövervakning hör att det inte finns någon systematisk övervakning av de mest hotade arterna och naturtyperna. För att kunna bevara biologisk mångfald på ett effektivt sätt måste vi veta hur statusen utvecklas för de mest hotade delarna av mångfalden. Regeringen bör snarast ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med andra berörda myndigheter ta fram förslag med kostnadsbedömningar om hur en systematisk övervakning av de mest hotade arterna och naturtyperna ska organiseras och genomföras. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Förstärkning av Svenska artprojektet, punkt 25 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Svenska artprojektet bör stärkas för att främja arbetet med den biologiska systematiken. Artprojektet bör stimulera till medvetenhet om ekosystemtjänster genom att åskådliggöra exempel på arternas ekologiska funktioner. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Finansiering av Svenska artprojektet m.m., punkt 26 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 6 och 2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP) yrkande 15.

Ställningstagande

Svenska artprojektet är en viktig pusselbit för hela vårt samhälles hantering av ekosystemtjänster. Bokprojektet Nationalnyckeln behöver säkerställas och Svenska artprojektet bör utgöra en kontinuerlig verksamhet med ekosystemtjänster snarare än ett avgränsat projekt. Regeringen bör återkomma med finansieringsförslag för att säkerställa att Svenska artprojektet får nödvändiga resurser. När det gäller framtagande och genomförande av åtgärdsprogram för hotade arter ligger en stor del av ansvaret på Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Det är dock viktigt att komma ihåg att även sektorsmyndigheterna Skogsstyrelsen och Jordbruksverket bör ha en aktiv roll i detta sammanhang. För att främja ett ökat engagemang bör regeringen tydliggöra Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets uppdrag och ansvar i fråga om åtgärdsprogram för hotade arter. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Skyddade arter, punkt 27 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2013/14:MJ246 av Krister Örnfjäder (S),

2013/14:MJ306 av Anders Åkesson och Per-Ingvar Johnsson (båda C),

2013/14:MJ438 av Annicka Engblom och Mikael Cederbratt (båda M) och

2013/14:MJ496 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vindkraft har kommit att bli ett betydande hot för många arter av bevingade djur. Särskilt hotade är vissa arter av fladdermöss och vissa rovfåglar. Det finns studier som påvisar att antalet djur som dödas av vindkraft kan ha underskattats grovt. På Gotland visade exempelvis en fältstudie av vindkraftparken på Näsudden att 1 500 fåglar, större än en duva, fick sätta livet till bara vid dessa verk. Bland dessa var proportionen stora rovfåglar betydande och någonstans mellan 5 och 10 procent av hela populationerna av havs- och kungsörn på Gotland dödades på bara ett enda år. Jag anser därför att regelverket behöver skärpas så att det ger skyddsvärda rovfåglar och fladdermöss ett bättre skydd mot att dödas av vindkraftverk. Detta bör ges regeringen till känna.

30. EU:s naturvårdsdirektiv, punkt 28 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ388 av Isak From m.fl. (S) och

avslår motion

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

EU:s naturvårdsdirektiv, dvs. fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, har under flera decennier utgjort stommen i EU:s strävan att bevara den biologiska mångfalden. Även om direktiven varit framgångsrika så har de en svaghet i

det att de inte anpassas till förändrade förhållanden. Vi vill därför att regeringen inom EU ska verka för en ändring av direktiven i syfte att införa en mekanism för uppdatering av direktivens bilagor. Detta bör ges regeringen till känna.

31. EU:s naturvårdsdirektiv, punkt 28 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ24 av Josef Fransson (SD) yrkande 5 och

avslår motion

2013/14:MJ388 av Isak From m.fl. (S).

Ställningstagande

I vissa delar ställer EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv till det för svensk viltförvaltning. Det är rimligt att tro att svenska myndigheter har den bästa kännedomen om just våra unika förutsättningar och det är önskvärt att detta återspeglas i praktiken. Ett tydligt exempel på hur det kan bli fel är begränsningarna av möjligheten att förvalta skarvbestånden, som på sina håll blivit ett direkt hot mot den biologiska mångfalden. Vi menar därför att fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet behöver reformeras för att återföra beslutsmyndighet till Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Allemansrätten, punkt 29 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 och

avslår motionerna

2013/14:MJ201 av Göran Lindell och Anders Ahlgren (båda C),

2013/14:MJ231 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M),

2013/14:MJ265 av Krister Hammarbergh (M),

2013/14:MJ276 av Gunilla Nordgren (M),

2013/14: MJ315 av Ann-Britt Åsebol (M),
 2013/14: MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,
 2013/14: MJ363 av Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD),
 2013/14: MJ397 av Elin Lundgren och Agneta Gille (båda S),
 2013/14: MJ410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M),
 2013/14: MJ431 av Lars Beckman m.fl. (M),
 2013/14: MJ455 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C) och
 2013/14: MJ456 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C).

Ställningstagande

Allemansrätten är viktig. Den senaste tiden har debatten kring missbruk av allemansrätten ökat. Det har t.ex. handlat om försränningsföretag och om bärplockarföretag. Vi anser att det vore olyckligt att luckra upp allemansrätten. Allemansrätten ska värnas, inte tvärtom. Vi vill betona att allemansrätten innebär både rättigheter och skyldigheter. Vi bör i stället öka tillsynen av de företag som verkar i naturmark. Många av dessa företag ger viktiga arbetstillfällen i glesbygd och vi anser att det är en verksamhet som behöver utökas snarare än ytterligare regleras. Vi tror också att det behövs en dialog emellan företagen och markägaren för att klarlägga vad allemansrättens skyldigheter innebär. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Allemansrätten, punkt 29 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14: MJ363 av Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD) och
 2013/14: MJ455 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C) samt
 avslår motionerna

2013/14: MJ201 av Göran Lindell och Anders Ahlgren (båda C),
 2013/14: MJ231 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M),
 2013/14: MJ265 av Krister Hammarbergh (M),
 2013/14: MJ276 av Gunilla Nordgren (M),
 2013/14: MJ315 av Ann-Britt Åsebol (M),
 2013/14: MJ323 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,
 2013/14: MJ397 av Elin Lundgren och Agneta Gille (båda S),
 2013/14: MJ410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M),
 2013/14: MJ431 av Lars Beckman m.fl. (M),
 2013/14: MJ456 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C) och
 2013/14: MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

De senaste åren har det framkommit att mindre nogräknade företag ägnar sig åt att utnyttja allemansrätten och sedan lämnar markägaren att själv sörga för de skador som har uppstått. Det kan handla om nedskräpning och skador på naturen i samband med vinstdrivande näringsverksamhet. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att konkretisera vad allemansrätten innebär och som främst bör fokusera på att fastslå skillnaden mellan äganderätten och allemansrätten. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen, inte att enskilda näringsidkare ska kunna berika sig på den. Det vore önskvärt att en gång för alla införa en särskild lag för allemansrätten så att både privatpersoner och juridiska personer kan fortsätta ha tillgång till naturen utan att skada den eller enskilda markägares intressen. I detta sammanhang bör problematiken med utländska bärplockare lyftas fram. Länsstyrelse och polis kan utfärda föreskrifter och avhysa större grupper som slagit läger på någons mark, men i praktiken låter detta sig svårtligen göras. Kostnaden är också för hög. Det är märkligt att avhysning endast kan ske efter ansökan till kronofogden enligt lagen om betalningsföreläggande och handräckning, vilket tar tid och kräver identifiering av dem som ska avhysas. Här måste regelverken skärpas så att polisen vid behov snabbt kan agera och avhysa campare som inte följer allemansrättens hänsynsregler. Äganderätten måste tillåta att markägaren via polisen direkt kan avhysa personer som åsidosätter allemansrätten. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Terrängkörning, punkt 30 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 8 och

avslår motion

2013/14:MJ234 av Irene Oskarsson (KD).

Ställningstagande

Snöskotern gör det möjligt att ta sig ut till platser som man inte når så lätt på skidor, men den kan också vara ett störningsmoment för andra. Välutbyggda och fungerande skoterleder är ett måste, inte minst för besöksnäringen. I de områden i fjällen där det är förbjudet att köra skoter finns det skoterleder som ger möjlighet att ändå röra sig i och genom dessa områden. Det finns dock en

mängd olika typer av skoterleder och det finns ett behov av att skapa ett övergripande ansvar för att anlägga och underhålla snöskoterlederna. Även utbyggnaden av nya skoterleder behöver organiseras bättre. En nationell översyn av skotertrafiken skulle kunna besvara hur finansiering och planering kan ske på ett likartat sätt i de berörda länen. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Brott mot terrängkörningslagen, punkt 31 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 60.

Ställningstagande

Fjällmiljön är oerhört viktig för den biologiska mångfalden, både ur nationell och internationell synvinkel. Den svenska tundran är ett internationellt värdefullt arv som vi har att förvalta i ett globalt perspektiv. Användningen av terrängfordon har ökat markant i fjällen de senaste 25 åren enligt en sammanställning som Sifo gjort. Vi är oroade över att en ökande terrängkörning i fjällen sliter på vårt världsarv. Vi anser att det är nödvändigt med riktade informationsinsatser tillsammans med en ökad tillsyn för att utföra kontroller avseende brott mot terrängkörningslagen. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Rättsliga frågor, punkt 32 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna 2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 och 2013/14:N226 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen bör analysera om det behövs en mer allmän avvägningsregel i miljöbalken om biologisk mångfald för att skydda rödlistade arter. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Rättsliga frågor, punkt 32 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:MJ26 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 7 och

2013/14:N226 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Brister i nuvarande regelverk och lagstiftning försvårar möjligheterna att nå våra nationella miljökvalitetsmål och Nagoyaöverenskommelsen. För att nå beslutade miljömål krävs en analys av hur nuvarande styrmedel och lagstiftning påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Exempelvis skulle miljöbalken, plan- och bygglagen, minerallagen och skogsvårdslagen behöva ses över. Regeringen bör därför återkomma med lagförslag som stärker bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

När det gäller provborring enligt minerallagen så borde länsstyrelsen alltid ställa krav på en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med stöd av miljöbalken.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. **Motioner som bereds förenklad, punkt 33 (S)**

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyyry Niemi (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 34. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i vår tidigare reservation med anledning av dessa motioner, men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. **Motioner som bereds förenklad, punkt 33 (MP)**

Helena Leander (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 34. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört tidigare i reservationer med anledning av dessa motioner, men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. **Motioner som bereds förenklad, punkt 33 (V)**

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 34. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört tidigare i reservationer med anledning av dessa motioner, men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096).

Följdmotionerna

2013/14: MJ24 av Josef Fransson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en plan för att öka mängden betande djur.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en betesresursinventering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en plan för att ge hotade lantraser ytterligare skydd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa regelverken för uppförande av vindkraft där skyddsvärda rovfåglar och fladdermöss riskerar att dödas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i EU verka för att reformera fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja vattenbruk.

2013/14: MJ25 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om ytterligare åtgärder med ambition att miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, storlagen fjällmiljö samt Ett rikt växt- och djurliv ska uppfyllas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekosystemtjänster och om att regeringen skyndsamt ska

- ta fram hållbarhetsindikatorer och redovisa dessa i rapporter om den ekonomiska utvecklingen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör granska de så viktiga frivilliga avsättningarna i dialog med skogsbolagen så att de frivilliga avsättningarna är transparenta, kontinuerliga och kvalitativa nog för att vara en del av Sveriges uppfyllande av målen i den strategiska plan som parterna i FN:s konvention för biologisk mångfald har antagit.
 4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på en ny skyddsform i enlighet med Miljömålsberedningens förslag om ekolandskap.
 5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förslag på ny skogsvårdsförordning med nya sanktionsmöjligheter vid allvarliga regelbrott.
 6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra en kontrollstation 2018 för att analysera utvecklingen av miljöhänsynen i skogsbruket och Sveriges uppfyllande av målen i den strategiska plan som parterna i FN:s konvention för biologisk mångfald antagit.
 7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en framtida skogsstrategi, i form av regeringens nationella skogsprogram, behöver innehålla en förtydligad miljöhänsyn med bättre efterlevnad för skogen som brukas samt att kravet på hänsyn till skogens sociala värden tydliggörs.

2013/14: MJ26 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med etappmål för skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden till 2020 som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen.
2. Riksdagen avslår förslag om en ändring i miljöbalken om förutsättningarna för att få dispens från ett generellt biotopskydd när det gäller åtgärder som underlättar för jordbruket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljöersättningar i landsbygdsprogrammet bör utformas för att effektivt bidra till relevanta miljökvalitetsmål.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skogsbrukets frivilliga avsättningar till 2020 bör ha ökat med omfattningen 200 000 hektar produktiv skogsmark i områden som har utvecklat eller kan komma att utveckla höga naturvärden nedanför gränsen för fjällnära skog jämfört med 2012.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur sociala värden kan stärkas i skogslagstiftningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med finansieringsförslag för att nödvändiga resurser ska garanteras Svenska artprojektet för kontinuerlig hantering av ekosystemtjänster.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag som stärker bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på strategier för att utveckla förbättrad transparens i fråga om fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster.

2013/14:MJ27 av Helena Leander (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de åtgärder som beskrivs i propositionen är otillräckliga för att de svenska miljömålen och Sveriges internationella åtaganden ska nås.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett intensifierat nationellt arbete behövs för ett mer trovärdigt och framgångsrikt internationellt arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den biologiska mångfalden bör värnas i hela landskapet och att God bebyggd miljö hör till de miljö kvalitetsmål som har betydelse för den biologiska mångfalden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hållbarhetsindikatorer ska kopplas till underlag för finanspolitiska beslut.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en vägledning tas fram om hur hänsyn kan tas till ekosystemtjänster i samband med upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att ta större hänsyn till ekosystemtjänster vid fördelning av statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt samt eventuellt lokala vattenvårdsprojekt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vinnova ges i uppdrag att utlysa ekonomiskt stöd till ekosystemtjänstrelaterade lösningar och produkter samt att integrera hänsyn till ekosystemtjänster i utvecklingen av flera olika innovationer.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja etappmålet för skydd av marina områden till 20 procent.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med ett etappmål för skydd av skog med utgångspunkt i att skydda 17 procent av den produktiva skogen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omgående skydda skogliga värdekärnor mot avverkning och andra åtgärder som kan skada dem.
11. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av skogsvårdslagstiftningen utifrån vad som krävs för att klara miljömålen liksom utifrån våra åtaganden enligt art- och habitatdirektivet och Århuskonventionen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att precisera skogens sociala värden i skogsvårdslagen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny, grundlig analys av vilka bland de rödlistade arterna som har störst behov av åtgärdsprogram för hotade arter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets uppdrag och ansvar i fråga om åtgärdsprogram för hotade arter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur Sverige på bästa sätt kan bidra till bevarandet av arter som funnits i vårt land men blivit utrotade.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt skogsprogram.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka Svenska artprojektet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur systematisk övervakning av de mest hotade arterna och naturtyperna ska organiseras och genomföras.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade resurser för att bevara den biologiska mångfalden.

Motioner från allmänna motionstiden 2013/14

2013/14: So239 av Jan Lindholm (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att fastlägga en policy om att markörgener

som åstadkommer resistens mot antibiotika som används som läkemedel inte ska tillåtas i genmodifierade växter som kan komma ut på marknaden.

2013/14:MJ201 av Göran Lindell och Anders Ahlgren (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av allemansrätten.

2013/14:MJ231 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av allemansrättens regler om ockupation av mark, ersättning vid markskador och kommersiell verksamhet utan avtal.

2013/14:MJ234 av Irene Oskarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av terrängkörningslagen.

2013/14:MJ237 av Magnus Ehrencrona (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Öresund bör bli en marin nationalpark.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utredas hur Öresund kan bli ett sammanhängande område med särskilt högt skydd.

2013/14:MJ246 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att komma till rätta med detta så måste förvaltningsplanerna ändras så att jakt på säl och skarv kan utökas.

2013/14:MJ248 av Tina Ehn (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en inventering av arten ålgräs utbredningsområde utefter Sveriges hela kust.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skydda ålgräsängar i samband med planering av kustnära aktiviteter såsom båthamnar, marinor och muddringsaktiviteter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att skydda ålgräsängar inför framtida klimatförändringar.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av att minska övergödningen i kombination med minskat överfiske i våra vattendrag och hav för att ge ålgräsängar bättre livsförutsättningar och därmed andra arter detsamma.

2013/14:MJ258 av Tina Ehn m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risker och problem med GMO-rester i honung.

2013/14:MJ265 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att initiera en bred informationskampanj om allemansrätten, dess historiska grund och hur allemansrätten ska tolkas och förstås i vår samtid.

2013/14:MJ276 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en modernisering av allemansrätten.

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett nytt etappmål för arealen skyddad skog i miljö kvalitetsmålet Levande skogar som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen.

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s medlemsländer ges större möjlighet att säga nej till odling av GMO-grödor på sitt territorium.
9. Riksdagen beslutar att stoppregeln som tidigare ingick i miljöbalken genom 9 kap. 6 a § ska återinföras i miljöbalken.

2013/14:MJ303 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reservatsbildningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skötselplaner vid reservatsbildning.

2013/14:MJ306 av Anders Åkesson och Per-Ingvar Johnsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stimulera allmän jakt på säl.

2013/14:MJ307 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett eller flera pilotområden i landet där erfarenheter vinnas av en utveckling av den svenska biotoplagstiftningen i riktning mot större traktvis flexibilitet med bibehållet biotopskydd.

2013/14:MJ315 av Ann-Britt Åsebol (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till en översyn av allemansrätten.

2013/14:MJ318 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten för nationalparker att bedriva kommersiell verksamhet.

2013/14:MJ321 av Sten Bergheden och Lars Elinderson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att genomföra en både grundläggande och neutral utvärdering av restaureringen av Hornborgasjön.

2013/14:MJ323 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statens påverkan på äganderätt och bruksrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en maxtid för hur länge staten får reservera områden på en fastighet utan att ersätta markägaren i fråga.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om markägare och allemansrätten.

2013/14:MJ337 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bildande av Ombergs nationalpark.

2013/14:MJ363 av Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att fastslå allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning.

2013/14:MJ368 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att stödja projekt för bättre förutsättningar för vandringsfisk.

2013/14:MJ370 av Josef Fransson m.fl. (SD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att intensifiera insatserna för att rädda fjällkon och andra hotade lantraser från utrotning.

2013/14:MJ382 av Agneta Börjesson och Tina Ehn (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och regeringen när det gäller bottentråkning i marina reservat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka skyddsbestämmelser som införs i marina reservat, så att fler marina reservat blir helt fredade för skadlig mänsklig påverkan inom reservatområdet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka arbetet med att få fler marina reservat på plats.

2013/14:MJ388 av Isak From m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att anpassa EU:s naturvårdsdirektiv.

2013/14:MJ397 av Elin Lundgren och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna allemansrätten.

2013/14:MJ410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över allemansrätten.

2013/14:MJ424 av Jens Holm m.fl. (V):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tar initiativ till förhandlingar med andra EU-länder för framtagande av regleringar som förhindrar att de biologiska värdena försämras i Natura 2000-områden genom ohållbart fiske.

2013/14:MJ431 av Lars Beckman m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad information till bärplockare.

2013/14:MJ438 av Annicka Engblom och Mikael Cederbratt (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en än mer aktiv förvaltningspolitik i fråga om säl och skarv.

2013/14:MJ440 av Christian Holm m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att ersätta naturreservat med olika former av samförvaltning.

2013/14:MJ455 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om problematiken med utländska bärplockare i Sverige.

2013/14:MJ456 av Solveig Zander och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur allemansrätten nyttjas.

2013/14:MJ472 av Meeri Wasberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att genom ett tillägg i nationalparksförordningen utse Skärgårdsstiftelsen till förvaltare av den tänkta nationalparken Nämöskärgården.

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allemansrätten ska värnas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av skotertrafiken som bl.a. kan ge svar på hur finansiering och planering kan ske nationellt.

2013/14:MJ490 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom EU framhålla att det finns lokala nationella aspekter som gör att ett EU-land ska kunna säga nej till odling av enskilda GMO-grödor också av miljö- och hälsoskäl.

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera konsekvenserna av ändringen i miljöbalken när stoppregeln (9 kap. 6 a §) togs bort 2009.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör analysera om det kan behövas en mer allmän avvägningsregel om biologisk mångfald i miljöbalken för att skydda rödlistade arter.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att säkerställa den biologiska mångfalden i vattendrag.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se till att uppföljningen av insatser för restaurering av vattendrag och fiskevård blir bättre.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska presentera åtgärder för att nå miljömålet Myllrande våtmarker.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de åtgärder som återstår fram till 2020 för att uppfylla FN-konventionen om biologisk mångfald bör fokusera på att skydda mer skog, särskilt skogsmark som inte är impediment eller skyddsskog, nedanför fjällnära områden.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen behöver utarbeta förslag på hur den biologiska mångfalden i kulturlandskapet ska bevaras och miljömålet Ett rikt odlingslandskap ska nås.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslaget på förändringar i biotopskyddet.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad tillsyn för att utföra kontroller avseende brott mot terrängkörningslagen tillsammans med riktade informationsinsatser.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör initiera och sammanställa en handlingsplan för en kunskapssatsning om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Sverige.
71. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en svensk handlingsplan för

att förhindra introduktion av nya invasiva arter och för bekämpande av dem som redan finns i vår natur.

2013/14: MJ496 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten till att tillåta skyddsjakt på vikaresäl i dess nordliga utbredningsområde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten till att tillåta skyddsjakt på säl i allt vatten i de berörda länen, inte bara i de särskilda skyddsområdena.

2013/14: MJ498 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att förbjuda uttag av naturgrus i de områden där det har betydelse för dricksvattenförsörjningen.

2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att långsiktigt skydda 17 procent av den produktiva skogen.

2013/14: N226 av Kent Persson m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelsen vid provborringar alltid ska ställa krav på miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med stöd av miljöbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att det i miljöbalken ska införas en ny paragraf, 7 kap. 11 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

11 b §

När en fråga om dispens enligt 11 § andra stycket avser att inom ett biotopskyddsområde enligt 11 § första stycket 1 vidta en åtgärd som underlättar för jordbruket, ska det anses finnas särskilda skäl för dispens om

1. åtgärden behövs för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark, och

2. biotopskyddets syften fortfarande kan tillgodoses med hänsyn till förekomsten av samma typ av biotopskyddsområde eller med hänsyn till naturvärdena hos det biotopskyddsområde som dispensen avser och de naturvärden som biotopskyddsområdet bidrar till i landskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

2 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)¹
dels att 9 § ska upphöra att gälla,
dels att 5, 6, 10 och 35 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Ny skog ska anläggas på produktiv skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad, eller

3. om skogens tillstånd är uppenbart otillfredsställande.

Åtgärd enligt första stycket ska vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

Vad som föreskrivs i första stycket 2 ska inte gälla mark som på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första och andra styckena för att möjliggöra försöksverksamhet.

Skogsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första och andra styckena.

6 §³

Vid anläggning av ny skog ska de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av en skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för att möjliggöra försöksverksamhet.

Skogsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

¹ Lagen omtryckt 1993:553.

Senaste lydelse av 9 § 2005:1164.

² Senaste lydelse 2008:662.

³ Senaste lydelse 2010:930.

10 §⁴

Avverkning på produktiv skogsmark ska vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas samt meddela föreskrifter om hur avverkning ska bedrivas för att tillgodose kraven enligt första stycket.

För att möjliggöra försöksverksamhet eller för att bevara och utveckla natur- eller kulturmiljövärden får *Skogsstyrelsen i särskilda fall medge* undantag från första stycket.

För att möjliggöra försöksverksamhet eller för att bevara och utveckla natur- eller kulturmiljövärden får *regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om* undantag från första stycket.

35 §⁵

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen *skall efterlevas*.

Ett föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd inte har följts. I brådskande fall eller när det behövs för att bevara natur- eller kulturmiljövärden eller när det annars finns särskilda skäl, får dock ett föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

Förelägganden och förbud kan förenas med vite.

Om någon inte rättar sig efter ett föreläggande, får tillsynsmyndigheten besluta att åtgärden *skall* vidtas på *den försumliges* bekostnad.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen *ska följas*.

Om någon inte rättar sig efter ett föreläggande, får tillsynsmyndigheten besluta att åtgärden *ska* vidtas på *dennes* bekostnad.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.
 2. Beslut som har meddelats enligt 5, 6 och 10 §§ i deras äldre lydelse gäller fortfarande.

⁴ Senaste lydelse 2008:662.

⁵ Senaste lydelse 2005:1164.

3 Förslag till lag om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)

Härigenom föreskrivs att 34 a § skogsvårdsförordningen (1993:1096)¹ ska upphöra att gälla och att rubriken närmast före 34 a § ska utgå vid utgången av augusti 2014.

¹ Senaste lydelse av 34 a § 2005:1149.